

PÖRUMINE**Saneerimine on valus, aga paneb pea tööle**

Saneerimisest saadud kooli kullavääriliseks pidav toiduainete ladustamise ja veoga tegeleva Nordneti juht **Madis Laansalu** rääkis, mida nad tegid, et kulusid koomale tõmmata ka siis, kui see enam reaalne ei tundunud. ▶ 6-7

HANGE**Tallinna liiklusmärkide hange ei edene kuidagi**

Tänavu juba teine transpordiameti korraldatud Tallinna liiklusmärkide hange on peatatud, sest üks hankel osaleda soovinud ettevõtte vaidlustas hanke tingimused. Kevadise hanke võitja oli varjatud omanike AS Signaal. ▶ 8

INVESTOR**Nafta hinna suurt tõusu silmapiiril ei paista**

“Ootame, et nafta hind viie aasta perspektiivis suurt tõusu ei tee,” ütles kommenteeris LHV priivatpanganduse portfellihooldur Kaius Kiivramees olukorda naftaturul. OPECi ponnistused rikuvad ära USA naftatootjad. ▶ 14-15

PÄEVA TEGIJA ▲**Mets peabki tulu teenima**

Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt kaitse alla anda lubatud metsad on tegelikult majandusmetsad, mis on olnudki riigi jaoks parima tulu saamiseks mõeldud, kirjutab metsaettevõtja **Mart Erik** arvamusküljel. Juba parunid olid omal ajal kõvad metsaärikad, enne sõda oli mets esimeses järjekorras tuluallikas ja ega nõukogudegi ajal teistmoodi olnud, arutleb ta. Lähenevad valimised annavad RMK näol populistide kätte suurepärase kondi, mida annab pikalt järada. ▶ Loe lisaks lk 12

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Kolmapäev, 23. august 2017
nr 147 (5745) 3 eurot

EUR/USD
1,1765 ▼

USD/EUR
0,8498 ▲

EUR/SEK
9,5443 ▲

EUR/RUB
69,3481 ▼

NordPool
59,36 ▲

Euribor
-0,271 ▲

BÖRS

Kauaks pidu jätkub?

Tippu roninud Balti börsifirmade tulemusi ja väljavaateid Äripäeva palvel analüüsinud spetsialistid näevad, et sügis võib nii mõnelegi ettevõttele peavalu tuua. ▶ 4-5, 13

1253,8

22.08.2017

INDEKS

Tallinna börs sai suve hakul hea hoo sisse

OMX Tallinn indeks punktides

ALLIKAS: BLOOMBERG

1200

1100

1000

995,7

22.08.2016

LÜHIDALT

Omniva toob Baltikumi pakiautomaate juurde

Omniva paigaldab sügisel Baltikumis 65 uut pakiautomaati ning laiendab olemasolevaid. Võrgustiku kahekordistamise taga on firma teatel e-kaubandus. Sügisese laienemise käigus paigaldab Omniva Eestisse 10, Läti 30 ning Leetu 25 uut pakiautomaati. Samuti paigaldab riigile kuuluv logistikafirma paljudele juba olemasolevatele automaatidele pakikappe juurde. Eesti Posti ehk Omniva pakiautomaadivõrgu juht Tanel Raun märkis pressiteate vahendusel, et laienemise peamine eeldus on olnud e-kaubanduse kiire areng. "Kasv on niivõrd kiire, et automaadid on üha kasvava mahu tõttu väikseks jäänud," rääkis ta. Kuhu automaadid täpselt tulevad, pole veel selge.

Talleggi suhtes käivitus väärteomenetlus

Esmaspäeval tuli ilmsiks šokeeriv video, kus Talleggi hukkamisele mõeldud praaktitud olid elusana visatud jäätmekonteinerisse. Eile teatas veterinaar- ja toiduamet, et algatas Loo haudejaamas toimunu asjaolude väljaselgitamiseks väärteomenetluse. "Veterinaar- ja toiduameti Harjumaa veterinaarakeskus viis haudejaamas läbi kohapealse kontrolli, kus tuvastas, et 20. augustil oli rikkis seade, millega tavapärastel koormatud elu- ja loomade jäätmekonteinerid võimalikult humaansel viisil hukatakse," teatas VTA pressiesindaja Martin Altraja. "Menetluse käigus selgitatakse välja, miks elusad tibud jäätmekonteinerisse sattusid." Seaduse järgi saab loomade tapmise või hukkamise kohta esitatavate nõuete rikkumise eest ettevõtjat karistada kuni 3200 euro suuruse rahatrahviga.

Maksekeskus sai tegevusloa

Finantsinspeksioon teatas, et andis esmaspäeval makseasutuse tegevusloa ASile Maksekeskus, mille juhatuse liikmed on Art Lukas ja Priit Piile. Tegevusloa annab Maksekeskusele õiguse osutada järgmisi makseteenuseid: maksetehingu täitmine, sh raha ülekandmine makseteenuse pakkuja juures avatud maksekonto; maksetehingu täitmine, kui raha on makseasutuse kliendile antud laenu; maksevahendite, makseinstrumentide ja makseviiside väljastamine ja omandamine.

Linn pani müüki Keskerakonna üüripinna

Tallinna linn müüb Toom-Rüütl 3 asuvat kahte korteriomandit, mida praegu üürib osaliselt Keskerakond. Mõlemast korteriomandist on osa antud tähtajatult Keskerakonna kasutusse. Pakkumisi ootab linn 5. septembri hommikuks.

▲ W.E.G. Eestil on ka ilma hanketa tõsine strateegiline plaan, millega edasi liikuda, ütles ettevõtte juht Timo Raimla. FOTO: EIKO KINK

TURULIIDER

Riigihanke võitja: vastutus on suur

Würth Groupi eelmisel aastal loodud Eesti ettevõtte sai Elektrilevi 44 miljoni eurose lepinguga turuliidriks. Riigihanke võit toob ettevõttele kaasa suuri ümberkorraldusi.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

Äripäev

MIS ON MIS W.E.G. Eesti

Loodi eelmisel aastal, kui Elektroskandia Baltics ning Talger Elektrotehnika ühinesid Würth Groupi alla.

Ettevõtte praegune käibemaht on umbes 25 miljonit eurot aastas, mis raamlepingu tulemusena tõuseb umbes 40 miljonini. Viie aasta perspektiivis on ettevõtte plaanitav käive ligi 50 miljonit eurot.

Eesti Energia kontserni kuuluv riiklik võrgufirma Elektrilevi sõlmis Würthi kontserni kuuluva ettevõttega W.E.G. Eesti 43,9 miljoni euro suuruse lepingu elektrivõrgu ehituseks, hoolduseks ja remondiks vajalike seadmete ostuks ja logistikaks.

Kolmeks aastaks kaheaastase pikendamisvõimalusega sõlmitud leping on Elektrilevi ajaloo üks suuremaid, mis viib Würthi Eesti haru siinse elektrimaterjalide müügituru uueks liidriks.

Hangete võitmisele lootma jääda ei saa

W.E.G. Eesti loodi eelmisel aastal, kui Elektroskandia Baltics ning Talger Elektrotehnika ühinesid Würth Groupi alla. Ühinedes võtsid nad eesmärgiks töusta vähem kui viie aastaga elektrimaterjalide hulgimüügiturul uueks liidriks, rääkis W.E.G. Eesti juht Timo Raimla. "Kompetentse kokku panes leidsime, et see on vähim, mida me saavutada tahame," lisas ta.

Pärast ühinemist võeti eesmärk, et turu-

liidriks suudetakse töusta ka ilma hange-teta. "Hanke võitmine lisab sellele kõvasti hoogu juurde, aga W.E.G. Eestil on ka ilma hanketa päris pikaajaline ja tõsine strateegiline plaan, millega edasi liikuda," kinnitas Raimla ja lisas, et kuna hanke puhul tuleb olla valmis nii võiduks kui ka kaotuseks, ei rajanud nad oma järgmise viie-kuue aasta tegevusplaani ühelegi hankele.

Teha tuleb ka ülejäänud töö

W.E.G. Eestil tuleb Elektrilevile elektrimaterjalide pakkuda 11 väljastuspunkti, mida on vaja jaotusvõrgu korrashoiuks. Lisaks on vaja materjale uute võrkude ehitamiseks.

Et kasvutempo ei raugaks ning ettevõtte jõuaks tegelda ka tavapärase äritegevuse ja teiste klientidega, luuakse uus äriüksus. "See oli meil hankele minnes üks eeltingimus. Äriettevõttega me ei saa endale lubada, et segame hanke teenindamise oma igapäevase äri või teiste klientide teenindamisega," rääkis Raimla.

Äriüksuse jaoks palgatakse paarkümend inimest. Raimla ei arvanud, et töökaite leidmine neile raskusi valmistaks, küll aga võib osutada keeruliseks nende koolitamine. Laienemisplaan on ettevõtte veelgi, aga sellest saab rääkida alles aasta lõpus.

ROIGASAIAD OÜ

Roigasaadade valmistamine ja paigaldamine

tel 509 2933 • info@roigasaiaid.ee
www.roigasaiaid.ee

Ehitusuudised.ee

Värsked uudised ehitus- ja kinnisvarasektorist

Erinevate kaubaaluste ja pakkekomponentide tootmine, HT töötlus

kaubaalused.com

Telefon 51 05 565
investor@investor.ee

internetiturunduse meistriklässid

turundustreff.ee

Turundus Facebookis / Wordpress / Sisuturundus internetis / Google Adwords / Google Analytics

TARIIFIVAIDLUS

Tallinna Vee juht püsib kohtuasjade suhtes lootusrikas

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Tallinna Vesi ja tema investorid on oodanud ligi seitse aastat, et kohus teeks otsuse veetariifide kohta. Kontserni juhatuse esimees Karl Heino Brookes on lootusrikas.

Karl Heino Brookesi hinnangul on kohtuotsuseid – nii Euroopa arbitraažikohtult kui ka Eesti ülemkohtult – oodata kas selle aasta lõpus või järgmise aasta alguses. Ajakava Tallinna Vee juhile veel teada pole.

Brookes ütles Äripäevale, et tema hinnangul on see, et ülemkohus võttis menetluse Tallinna Vee kassatsioonkaebuse hea märk. Mis puutub Euroopa arbitraažikohtu otsusesse, kinnitas Brookes, et Tallinna Vee on väga hea juriidiline tiim, kelle töö on enamjaolt lõppenud ning nüüd oodatakse vaid kohtuotsust.

Kulukad kohtuprotsessid

See kajastus ka Tallinna Vee teise kvartali majandustulemuses, kus administratsioonikulud kukkusid möödunud aasta sama ajaga võrreldes poole võrra. Karl Heino Brookes selgitas, et kuigi Eestis on õiguskulud mõistlikul tasemel siis läkski suurem osa rahast Euroopa ar-

◀ Tallinna Vee juhatuse esimees Karl Heino Brookes eile esinemas Tallinna uue veetrassi avamisel. FOTO: ANDRAS KRALLA

bitraažikohtu jaoks palgatud ekspertidele.

Brookes rõhutas, et kuigi tema jaoks oleks loomulikult kõige ideaalsem variant see, et kehtima jääks vana, 2001. aastal sõlmitud teenusleping, siis on ta avatud diskussiooniks, et kompromisse leida.

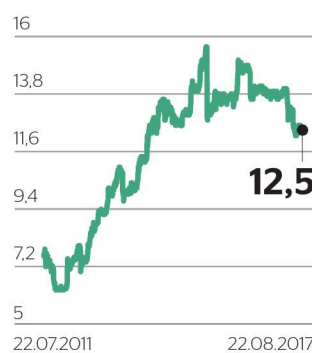
Kulukas kohtuprotsessid vaidlevad Tallinna Vesi ja Eesti riik vee hinna üle. Kui ettevõtte hinnangul peaks see juba praegu olema kõrgem, siis konkurentsiameti hinnangul madalam. Kui Tallinna Vesi võidab, saab ta omale õiguse hinda tõsta. Kui kaotab, siis pole küsimus vaid hinna langetamises – siis

oleks arutluse all ka võimalus, et Tallinna Vesi peaks ka liigselt makstud tasud klientidele tagastama. Vee- ja kanalisatsiooniteenuste tariifid langeksid ligikaudu kolmandiku võrra.

Äripäev vestles Brookesiga esitluse, millega lõpetati ettevõtte kümnendi üks olulisim projekt, mille maksumus ulatus 1,8 miljoni euroni. Projekti käigus rajati 2,8 kilomeetri pikkune veetorustik, mis kulgeb Tallinnas mööda Tondi, Sõjakooli, Marsi ja Seebi tänavat ning Tammsaare ja Järvevana teed. Ühtlasi avati Järvevana tee kergliiklusteel ka avalik joo- givveekraan.

HIND Kohtuasjad on aktsiat allapoole tirinud

Tallinna Vee aktsia hind eurodes

ALLIKAS: BLOOMBERG

ostakatel.ee

BlackStar puidugraanulikatlad
20% odavamalt
Tel. 5267072

KOOSTÖÖ

Fortumo aitab Aasia Netflixil kasvada

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

Mobiilimakselahendusi pakuv Fortumo alustas koostööd Aasia juhtiva video voogedastuse teenusega iflix, kellel aitavad jõuda krediitkaardita klientideni.

Fortumo abil saab enam kui 620 miljonit inimest Indoneesias, Pakistanis, Filipiinidel ja Tais iflix'i eest tasuta mobiiliarvel või kõnekaardi saldot kasutades. Fortumo tegevjuht Martin Koppel sõnas, et nad on Aasias seitse-kaheksa aastat järjepidevalt tööd teinud ja miski ei ole sündinud üleöö.

"iflix on praegu TOP 10 klient. Nad on ka finantsiliselt väga olulisel kohal ja kindlasti näeme, et nad võiksid järgmise aastaga viis kuni kümme korda kasvada," ütles Koppel.

Oma osa on iflix'i kasvami-

ses ka Fortumol, kes aitab neil jõuda suurema hulga maksvate klientideni. Fortumo sihibki turge, kus krediitkaardiomanike hulk on 10% või alla selle. "See ongi probleem, mida me oma klientide jaoks lahendame. Kui Netflix kasutab krediitkaardimakseid Filipiinidel, saab ta 4% sajast miljonist. Mobiilioperaatori maksustamisega oleksid kõik need sada miljonit potentsiaalselt nende maksvad klientid," rääkis Koppel.

"Kõik on suunanud oma laienemisstrateegia Kagu-Aasiasse, kus populatsioon on suur ja kus internetikasutajate hulk kasvab ja kõik see toimub läbi mobiilse interneti. Netflix, Amazon, HBO ja paljud teised – nad kõik on väga aktiivselt Aasiasse laienemas ja meie roll ongi aidata neil rohkem maksvaid kliente saada," ütles Koppel.

www.honda.ee

HONDA
The Power of Dreams

JUUBELIAASTA PARIM PAKKUMINE

CR-V_{4x4}

Ainult parimas 4-veolis linnamaasturis on koos meeliterav jõudlus ja luksusauto sõidumugavus. Selles autos on ruumi kõigile ja kõigele, mis teeb temast ka ülimalt praktilise pereauto. Legendaarsete töökindlusega Honda CR-V sobib ideaalselt meie oludesse ning on seetõttu läbi aegade müüduim linnamaastur Eestis.

Et saaksid sõita ajaga kaasas, anname EV100 juubeli puhul Honda CR-V Sulle eriti headel tingimustel:

Honda Liising
Honda Kindlustus

- Honda Liising 0,99%
- Tagaluugi spoiler
- 1 aasta liiklus- ja kaskokindlustust
- Kuumakse al. 250 €

Catwees OÜ Tallinn, Pärnu mnt 139, tel 650 3300; Tartu, Kalda tee 13, tel 730 0385; Pärnu, Ehitajate tee 2, tel 447 6176
Veho Eesti AS Tallinn, Paldiski mnt 100, tel 617 7080; Agdeck-Auto AS Jõhvi, Pargi 39, tel 332 1430; Narva, Võidu 19, tel 356 3311
ML Autoservice OÜ Kuressaare, Auriga keskus, Tallinna tn 88, tel 452 2550; LX Motors OÜ Viljandi, Tallinna tn 86, tel 435 5421

Honda Liisingu aastase fikseerimata intressimäär 0,99% + 3 kuu EURIBOR puhul on 22 390 € (netohind) maksva sõiduki finantseerimisel kuumakse alates 250,56 € tingimustel, et sissemakse on 10%, lepinguperiood 60 kuud, jääkmaksumus 25%, läbisõidupiarang 20000 km/aastas ja lepingutasu 200 €. Kasutusse võetav krediitsumma on 20 151,00 € ja krediitkulukuse määr on nimetatud tingimustel 1,14% aastas. Krediidi saamiseks on vajalik sõlmida kindlustusleping. Krediidi kogusumma on 23 128,54 €, tagasimaksete arv on 60 Krediidi kogusumma arutamisel on arvesse võetud krediitsummat, intressikulu, lepingutasu ning ei ole arvestatud võimalikke sõiduki registreerimiskulusid, riigilõive, hindamisakti tasu ega finantseerimise eeltingimuseks oleva kasko- ja liikluskindlustuse makse suurust. Finantsteenuse pakkuja on Nordea Finance Estonia AS. Tutvuige liisingutingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga. Kombineeritud kütusekulu: 4,4–7,7 l / 100 km, CO₂: 115–179 g/km

▲ Oodatust tugevamate kasuminäitajatega esinesid näiteks Tallink ja Olympic Entertainment Group. FOTO: ANDRAS KRALLA

OSTUNIMEKIRI

Börsifirmasid ootab ees sügisene närvikõdi

Börsifirmad tulid raskest esimesest kvartalist välja ja majanduskeskkond annab kenasti tuge, kuid sügis võib nii mõnelegi ettevõttele peavalu tuua.

» Raskem oli neil ettevõtetal, mille tegevus on seotud Venemaaga, kuna idanaabri majandus kiratseb.

LHV vanemanalüütiku Sander Danili sõnul ei aita neid ka nõrk rubla.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

Kokkuvõttes löiksid ettevõtted kasu soodsast majandusolukorrast. "Balti riikide majanduskeskkond püsis aasta teises kvartalis suhteliselt tugev, avaldades soodsat mõju ka siinsete börsifirmade arengule. Balti majandus sai tuge nii jätkuvalt tugevast sisenõudlusest kui ka soodsatest arengutest peamistel eksporditurgudel Skandinaavias ja ELis," ütles LHV vanemanalüütik Sander Danil.

SEB finantsturgude analüütik Eduardas Petrusis kinnitas, et ärikiimat aitasid paremad makromajandusliikud olud, teiste seas SKP kasv. "Aga majanduskasvu kiirenemine pole olnud ainus tegur – näitajad on isegi ületanud niigi optimistlikke prognoose. Euroopa Keskpank kiitis hiljuti Balti riike meie viimase 16 kuu muljetavaldiva lähenemise eest ülejäänud Euroopa Liidu reaalsele SKP-le inimese kohta. Balti riikide äriiline foon, ka börsiettevõtete jaoks, on praegu küllaltki soodne," leidis Petrusis.

Ekspordiettevõteteid mõjutanud tugevama euro ja valuutakursside muutuste mõju oli näha mitme firma puhul: näiteks Silvano Fashion Groupi ärikasum küll vähenes, aga samal ajal lisas valuutaefekt kaks miljonit eurot ning aitas suurendada puhaskasumit enam kui viiele miljonile eurole. Poola-aastate löikes oli Silvano tulemus aga nõrgem kui aasta varem.

See haakub ka Sander Danili nägemusega: Venemaa keerulisem majandusolukord survestas ka sinna eksportivaid ettevõtteid. "Raskem oli neil ettevõtetal, mille tegevus on seotud Venemaaga, kuna idanaabri majandus kiratseb ning rubla on nõrgenenud. Üldisema negatiivse tendentsina tuleb esile asjaolu, et mitmed ettevõtted seisid silmitsi sisendite hinnaga, eriti tööjõukulude kasvust tuleneva survega kasumi marginaalile. Positiivse poole peale võib kanda tarbijate tugeva kindlustunde ning firmade madalad laenukulud," nentis Danil.

Mis börsi puudutab, leiab Petrusis, et Balti aktsiaturu teise kvartali ligi 28 protsendine tõus kõneleb iseenda eest.

Üllatusi täis suvi

Swedbanki aktsiaanalüüsi juht Marek Randma ütles, et Balti riikides on tulemuste hooaeg veel pooleli, kuid peamiste tendentsidega võib esile tuua tugeva käibe kasvu ja kulude inflatsiooni. "Peaaegu kõik ettevõtted, keda me katame, suutsid teises kvartalis käivet kasvada. Samas, tihti on seda tehtud suurte kulutustega, mistõttu ligi kolmandik ettevõtetest EBITDA kahanes, samal ajal kui tulud suurenesid," ütles ta.

Randma nentis, et praegu on pooled ettevõtted ootusi ületanud ja pooled neile alla jäänud. "Samas on erinevused ootustega võrreldes – mõne erandiga – vähenenud."

Danil ütles, et LHV analüüsiga kaetud börsifirmade teise kvartali tulemustes oli nii ootustele alla jäämist kui ka nende ületamist, kuid suuri erisusi, mis analüütikute arvamus mõnest ettevõttest kardinaalselt muudaks, ette ei tulnud.

"Oodatust mõnevõrra tugevamate kasuminäitajatega esinesid Tallink, Olympic Entertainment Group ja Valmieras stikla škiedra, samas osutus pettumuseks Nordeconi, Baltika ja Apranga kasum. Heites pilgu tulevikku, ei näe me põhjust kahelda positiivse majandusarengu jätkumises Balti riikides aasta teises pooles ja ka järgmisel aastal," ütles Danil.

Eduardas Petrusise hinnangul läks kõige paremini ravimi- ja piimatööstuse ettevõttele, kes näitasid tulemusi, millega kaasnes aktsia kallinemine. "Jaemüügiettevõtted võivad endiselt tugevast eratarbimisest ja soodsatest laenuingimustest, mis päädib kallimate kaupade, nagu autode, müügi kiire kasvuga. Teisel poolaastal sõltub palju globaalsetest trendidest. Turuväärtused on ajalooliselt kõrgel tasemel, seega võivad ka väikesed pettumused müüginumbrites või kasumis viia aktsiahindade suure korrekt-sioonini, mis võib kanduda edasi Balti turule," ütles Petrusis.

Samad nimed tõi esile ka Marek Randma. "Ootustega võrreldes olid suurimad erinevused ehk Nordeconil, kelle teise kvartali käive ületas meie ootusi üle 20%, aga samal ajal jäi käibe kasumlikkus meie ootustele tugevalt alla – EBITDA marginaal langes 3,2%-lt 1,9%-le," ütles Randma. Ootustele veidi alla jäid ka Apranga ning Tallinna Kaubamaja, viimasel on käibe kasvu saavutamise lüüsi tema hinnangul aina kallimaks.

Petrulis siin Randmaga nõus pole. "Tallinna Kaubamaja Grupp näiteks saavutas

teises kvartalis väga tugeva 9,4% käibe kasvu, mis näitab, et ettevõtte võidab Eesti tarbija ostujõu kasvust. Olympic Entertainment Groupi viimase kvartali tulemus oli meeldiv üllatus mitte nii väga käibe kasvu mõttes, vaid kuna ettevõtte suutis rakendada efektiivset kulude kontrolli ja saavutada oodatust paremaid kasumimarginaale. Negatiivselt on esimesel poolaastal üllatanud Silvano Fashion Group peamiselt ettevõtte võtmeturgude nõrkuse tõttu," ütles Petrusis.

Kaks üllatajat merelt

Lisaks tulemustele pakkus mitu Balti ettevõtet üllatusteateid. Suvel tegi PRFoods kaks suurtehingut, omandades Suurbritanniast konkurendid John Ross Ltd ja Coln Valley Smokery ning Soomest Trio Tradingu. See paisutab ettevõtte aastakäibe – mis seni alla 50 miljoni euro – kaks korda suuremaks. Tehing puhus elu sisse ka PRFoodsi seni pigem kiratsevale aktsiale: teadete järel suurenes tehingute arv ja aktsia tõusis veerandi võrra.

Teine suur üllataja oli Tallink, mis teatas nappis börsiteates uue võimaliku suurinvestori otsinguist: see tekitas spekulatsioonilaine, mille põletavamatele küsimustele – kas Tallink on müügis? kas Tallink kaob börsilt? – saab vastused alles tulevikus. Aktsia, mis samuti pikka aega liikumatult paigal püsis, sai hoo sisse, rebis üle euro piiri ja kaupleb nüüd 1,12 euro tasemel.

Kuna tegu on Tallinna börsiindeksi ühe kaalukama ettevõttega, tõusis aktsia ka suve jooksul palju. Tallink tegi ka majandustulemuste poolest tugeva kvartali, millega investorid jäid enam kui rahule: käive oli ligi 260 miljonit eurot ning kasum 17 miljonit. Kuna esimeses kvartalis jäidis suurelt, rohkem kui 20 miljoni euroga miinusesse, aitas see investorite pettumust maha pesta.

PANE TÄHELE

Ligi pooled börsifirmad ületasid ootusi

LHV hinnasihid

ettevõtte	soovitus	praegune hind, €	õiglase väärtuse vahemik€	tõusupotentsiaal,%
Apranga	osta	2,76	2,85-3,15	<13
Arco Vara	osta	1,39	1,4 - 1,55	<11
Baltic Horizon Fund	ülevaatamisel	1,36	-	-
Baltika	osta	0,28	0,35 - 0,4	<70
HansaMatrix	osta	8,5	8,5-8,9	<5
Harju Elekter	hoia	4,2	4-4,2	0
Klaipedos Nafta	osta	0,52	0,55-0,65	<8
Latvijas kugnieciba	ülevaatamisel	0,71	-	-
Linda Nektar	hoia	7,37	8-8,4	<13
Merko Ehitus	hoia	9,6	8,7-9,2	<-4
Nordecon	ülevaatamisel	1,26	-	-
Olainfarm	osta	11,3	10,5-11,2	-
Olympic Entertainment Group	osta	1,88	1,95-2,15	<13
Šiauli Bankas	hoia	0,59	0,5-0,55	<-7
Silvano Fashion Group	ülevaatamisel	2,74	-	-
Tallink Grupp	osta	1,11	1-1,1	0
Tallinna Kaubamaja Grupp	ülevaatamisel	9,62	-	-
Tallinna Vesi	ülevaatamisel	12,4	-	-
Valmieras stikla skiedra	müü	3,75	3,4-3,6	<-4

Swedbanki hinnasihid

ettevõtte	soovitus	praegune hind, €	hinnasihit, €	tõusupotentsiaal, %
Apranga	hoia	2,76	2,85	3,16
Baltic Horizon	osta	1,36	1,55	12,26
LHV Group	hoia	11,6	10,4	-11,54
Linax Agro	vähenda	0,716	0,6	-19,33
Merko Ehitus	hoia	9,6	9	-6,67
Nordecon	osta	1,26	1,45	13,10
Olainfarm	osta	11,3	11,5	1,74
OEG	osta	1,88	2,05	8,29
Šiauli Bankas	tugev osta	0,591	0,66	10,45
Silvano Fashion Group	hoia	2,74	2,8	2,14
Tallink	hoia	1,11	1,1	-0,91
Tallinna Kaubamaja	hoia	9,62	8,8	-9,32
Tallinna Vesi	hoia	12,4	12,6	1,59

ALLIKAS: LHV, SWEDBANK

ÜKS KÜSIMUS

Milliseid üllatusi toob Balti börsidele sügis?

EDUARDAS PETRULIS
SEB finantsturgude analüütik

Üllatustele on iseloomulik, et need võib ootamatult ette tulla. Kindlasti on arengud, mille tasub silma peal hoida.

Üks selline näide on juulis avaldatud Tallink Grupi nn strateegiliste võimaluste otsimise protsess, mida ei oodatud ja millele järgnes aktsia hinna tõus. Börsiteade vih-

jas võimalikule ülevõtupakumisele, kuid samal ajal sõnas, et pole võimalik kinnitada, kas see ka reaalse tehingu- ga kulmineerub. Kuidagi see aga laheneb ja uus info selles vallas mõjutab aktsia hindada ka edaspidi kas positiivselt või negatiivselt. Tänu Tallinki suurele proportsioonile OMX Tallinna indeksis (üle 29%) võivad selle ettevõtte arengud

kogu turule arvestatavat mõju avaldada.

Rahvusvahelised arengud on teine võimalik üllatuste allikas. Investorid ootavad Euroopa Keskpanga sügisest rahapoliitika istungit, kus kuulub ilmselt uut infot varade ostuprogrammi tuleviku kohta. Aktsiahinnad on rahapoliitikaalaste üllatuste suhtes üsna tundlikud.

Kas sügis toob riske?

Teine poolaasta toob Tallinna börsile uudiseid: edenema peaks Tallinna Sadama börsiplaan ja mitu suurettevõtet pakuvad närvikõddi.

Üks võimalik tähtsündmus on Tallinki strateegiliste võimaluste otsingu lahendus ning teine Tallinna Vee kohtulahend tariifivaidluses konkurentsiametiga, ütles Sander Danil. "Me ei soovi spekuloida nende tulemustega, kuid nendime, et mõlemad võivad paljuski mõjutada aktsia hindu," ütles ta.

Danil tõdes, et põhilised riskid meie majandusele tulevad väliskeskonnast, nii et nende tõenäosust ja mõju on väga raske hinnata. "Riskide alla kuuluvad nii globaalsed teemad, näiteks geopoliitilised pinged või finantsvarade hindadega seotud suur optimism mitmel pool maailmas, aga ka lähipiirkonna arengud, näiteks ülekuumenemise märke Rootsist kinnisvaraturul," loetles ta.

Randma tõi esile, et siinsed börsiettevõtted on suunanud ekspordi peamiselt Skandinaaviasse ja sealne olukord on suhteliselt stabiilne. "Kõige rohkem Venemaale avatud on meie kaetavatest ettevõtetest pesutoot-

ja Silvano FG ja Läti farmaatsia-ettevõtte Olainfarm, kelle tulemusi rubla kõikumine mõjutab. Olainfarmile on olulised välis- turud ka Kesk-Aasia, Ukraina ja Valgevene, kus inflatsioon ja valuuta kõikumine või poliitilised muutused võivad tulemusi mõjutada. Samas on need piirkonnad suurte makroökumistega juba pikemat aega ja Olainfarm on selles keskkonnas seni väga hästi hakkama saanud," selgitas Randma.

Kuid ka USAs toimuv võib investoritele veel hulga peavali valmistada. "Viimasel ajal on globaalne investorite kogukond keskendunud suuresti poliitilistele arengutele USAs. Suurim murekoht on, et poliitilise ebakindluse tõttu Washingtonis ei suuda Trumpi ametnikkond lubadusi täita, eriti neid, mis puutuvad maksukärpeid ja taristu- investeringuid. Nende kartuste realiseerumine avaldaks survet aktsiate hinnale kogu maailmas. Balti börsiettevõtte side USA turuga on küll üsna piiratud, seega oleks selle surve mõju pigem tervikturule," ütles Petrulise, kelle hinnangul ollakse veelgi enam mures Korea poolsaarel toimuva pärast.

260

miljonit eurot oli Tallinki kvartali käive, kasum oli 17 miljonit. Investorid on rahul.

» Balti börsiettevõtete side USA turuga on üsna piiratud, seega oleks selle surve mõju pigem tervikturule.

Eduardas Petrulise sõnul on Donald Trump globaalses plaanis investorite suurim murekoht.

Siseruumide hoolduskoristus

TARTU 7 330 605, 5556 6313
Võru mnt 3,
tartu@cleanplanet.ee

TALLINN 670 6006, 5553 0440
Pirni tn 12,
tallinn@cleanplanet.ee

RAKVERE 3 278 443, 507 1974
Tallinna mnt 21,
rakvere@cleanplanet.ee

PÄRNU 5344 0551
info@cleanplanet.ee

www.cleanplanet.ee

Nordic Illumination tegeleb LED valgustuse müügi ja konsultatsiooniga. mudelite väljatootamise ning tootmisega. Lepime kokku sobiva kokkusaamise aja. tutvume hetkeolukorraga ning teeme LED investeeringule tasuvuspakkumise. Kokkusaamine ja tasuvuspakkumise tegemine ei maksa midagi!

nordic illumination
LED valgustite müük ja konsultatsioon

www.nordicillumination.com
E-post kaupo@nordicillumination.com
tel +372 50 16 711

PARIM VÄIKELAADUR KÕIKIDEKS SUVETÖÖDEKS!

AVANT 220

- Kaal 700 kg
- Tõstevõime 350 kg
- Tõstekõrgus 1,4 m
- Hüdrauliline nelikvedu
- 20 hj bensiinimootor

*masinaid on piiratud koguses. Kampania kestvus 03.07.17 – 31.08.17.

AVANT – enim müüdud väikelaadur Eestis!

Koostööd Swedbank

Pakkumine sisaldab järgmist lisavarustust:

- ujuv poom
- 6 funktsiooniga Joystick tüüpi juhtkang
- vedrustusega ja soojendusega iste
- 1050 mm mullakopp 150 l

AVANT 220 mudel nüüd soodushinnaga 10 690 € + km*

Maaletooja ja müüja: **SAMI MASINAKESKUS OÜ**
SAUE 76505, Tule 20
Tel 528 2732, 521 8462
VALGA 68204, Petseri 40
Tel 524 1759

www.sami.ee

Finantsteenuseid pakub Swedbank AS. Tutvuge tingimustega www.swedbank.ee/business ja vajadusel konsulteerige pangatöötajaga.

MÕÕNAD

Saneerimises
karastunud
teras

“Skandinaavias on ütlus, et ettevõtte juht, kes ei ole läbinud saneerimist või pankrotti, ei ole veel juht. Julgen sellele alla kirjutada,” sõnas Nordneti juht Madis Laansalu.

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Äripäev

Saneerimisest saadud kooli kullavääriliseks pidav toiduainete ladustamise ja veoga tegeleva Nordneti juht Laansalu rääkis, milliseid õppetunde keerulisest protsessist ammutati ja mida nad tegid, et kulusid koomale tõmmata ka siis, kui see enam reaalne ei tundunud.

Üle kolme aasta väldanud saneerimise käigus pidi Nordnet võlausaldajast Swedbankile tagasi maksuma üle 6,7 miljoni euro, millele lisandusid intressid ja viivised. Veel 2011. aastal hindas Swedbank ise Nordneti saneerimist ebatõenäoliseks ja võlausaldajate huve kahjustavaks.

Panka tasub kuulata

Laansalu mõõnis, et laenu võtmisega lõigati tollal näppu. Just sellistes küsimustes tulekski tema sõnul rohkem konservatiivsust üles näidata. Kui pank esitab väga palju ebamugavaid küsimusi ning nad ütlevad, et laen näib neile riskantne, tasub neid kuulata,” nentis ta ja lisas, et raskel ajal on sõpru vähe, kui üldse. “Põhimõtteliselt ühgi sõpra sul enam ei ole – kõik jätavad su maha,” tõdes ta.

Samas ei tohi lasta end tagasihoidlikkusest kammitseda, mõõnis Laansalu, tuues näiteks 2015. aasta Mehhiko ralli, kus Ott Tänak rajalt välja vette sõitis. “Väljasõite

juhtub, aga tähtis on, et selle väljasõidu tõtu sul ajus mingisugust plöksu ära ei käiks, mis võtaks sult julguse gaasi vajutada. Ettevaatlikkus ei tohi muutuda liigseks konservatismiks. Täna näiteks võitis just nüüd Saksamaa ralli,” tõi Laansalu näiteks.

Saneerimine on valus, kuid see paneb pea tööle, usub Laansalu. “Kõige suurem muutus algabki peast. Kui arvad, et oled kõik ära teinud, et kulusid vähendada, siis sa tegelikult eksid. Alati on võimalik efektiivsust tõsta,” sõnas ta.

Ka Laansalu ise pidi seda enda pealt õppima. “Kui meil langustrend tuli, siis mõlesime samuti, et me ei saa kulusid vähendada. Tegelikult saime ja päris palju – läksime julgelt klientide juurde. Ütlesime, et tal pole paberit sellisel kujul vaja. Digitaliseerisime protsessi ja kulusid vähenesid mõlemal. Samuti läksime sügavkülmaosale üle paberivabale lahendusele. Paberimajanduse ja selle jamaga hakkama saamiseks kulus meil 7000–10 000 eurot kuus. Energia kokkuhoidmiseks programmeerisime oma kompressorid ümber nii, et öösel jahutame energia ette. Lambid panime andurite peale tööle. Parandasime ukseid ära ja nii edasi. Energiakulu vähendasime niiviisi 25 000 eurot kuus 15 000-le,” loetles ta ja lisas, et algul ei uskunud nad üldse, et selline kokkuhoid reaalne võiks olla. “Tänaseks on,” oli Laansalu rahul.

Nordneti juhatuse liikme sõnul on ettevõtte jaluleaitamisel palju abi olnud SEB innovatsioonikeskusest. “Nende programmist osa võttes saime aru, kui rumalad

Äripäeva Infopank

www.infopank.ee

Nordnet OÜ

» Kõige suurem muutus algabki peast. Kui arvad, et oled kõik ära teinud, et kulusid vähendada, siis sa tegelikult eksid.

Nordneti juht Madis Laansalu

me veel oleme,” tõdes ta. “Alati on võimalik kuskilt midagi parandada ja efektiivsuseks muuta. Leida uusi nišše, lõpetada ära vanad, mida keegi ei vaja,” loetles ta, viidates, et mõte peab kogu aeg töötama ja mugavustsoonil lõksu jääda ei tohi. “Sinna laskudes võid põhimõtteliselt koju kotti peale minna,” lisas ta.

Investeeringuga oodata ei saanud

Praegu kavandab ettevõtte lao laiendusteid. “Hakkame järgmisel nädalal tööprojekti tegema. Järgmine aasta juba ehitame. Käes on ka teisi arendusprojekte, millest räägime siis, kui munad hakkavad tulema,” selgitas ta.

Lao laienduse projekteerimisega alustas ettevõtte kohe pärast saneerimist ehk hetkel, kui oldi just kõrbest oasid jõutud. “Mulle vaadati otsa, nagu ma oleks lollik läinud, kui ütlesin, et nüüd hakkame projekteerima,” meenutas Laansalu – ruumi oli neil

piisavalt. “Nägin, et selleks, et äri kasv vastu võtta, pidime juba tollal hakkama sellele mõtlema,” selgitas ta, miks projekteerimise viivitada ei saanud. “Tahtsime jõuda valmis hetkeks, kui meil ehitamiseks raha on. Reaalselt jäime isegi kaks kuud hiljaks,” lisas ta.

Praegu läheb Laansalu sõnul ettevõtetel nagu äris ikka, tõusude ja mõõnadega. “Praegu oleme väljumas ühest mõõnast,” avaldas ta ja lisas, et just saneerimisprotsessist saadud õppetunnid ja neist ajendatud muudatused aitavad ettevõtetel palju kergemini mõõna üle elada.

Seda, kui paljude saneerimisele läinud ettevõtetele saneerimine ka edukalt läbi läheb, on Advokaadibüroo Dering partneri ning Wermo saneerimist nõustanud Margu Lemetti sõnul keeruline öelda. “Kõik olukorrad on erinevad,” tõdes ta. Eduka saneerimise aluseks on Lemetti sõnul ikkagi ettevõtja ise. “Kui tal on tõsine tahe ning valmisolek panustada saneerimisse nii finantsiliselt kui ka ajaliselt ning see on algatatud õigel ajal, on õnnestumise tõenäosus päris hea,” selgitas ta.

Juhul, kui ettevõtja kasutab saneerimist lihtsalt oma probleemide edasilükkamiseks

Sülearvuti Dell Vostro 3568

15,6" HD (1366x768) matt ekraan, Intel Core i3-6006U protsessor, 4GB DDR4 operatiivmälu, 500GB kõvaketas, Intel HD 520 graafika, DVD-kirjutaja, Aku 4 cell, WiFi, 2x USB3.0, USB2.0, VGA, HDMI, Bluetooth 4.0, Microsoft Windows 10, kaal: 2,18 kg, garantii 3 aastat!

Parim VALIK

499€ ~~419.-~~

Kuukakse alates: 14€/24 kuud

Sülearvuti Dell Inspiron 3552

15,6" HD (1366x768) WLED Glare ekraan
Intel Pentium N3710 protsessor
Intel HD graafika, 4GB operatiivmälu,
500GB kõvaketas, HDMI, DVD-kirjutaja
Aku: 4 cell, kaal: 2,19kg
Microsoft Windows 10 64bit

499€ ~~379.-~~

Kuukakse alates: 13€

Sülearvuti Asus VivoBook R416NA

14,1" FHD (1920x1080) matt ekraan
Intel Pentium N4200 protsessor
Intel HD505 graafika
4GB operatiivmälu,
128GB SSD ketas
Kaal 1,5kg,
Microsoft Windows 10

549€ ~~459.-~~

Kuukakse alates: 15€

Sülearvuti Lenovo V110

15,6" HD (1366x768) WLED matt ekraan
Intel Core i5-6200U protsessor,
Intel HD graafika
4GB DDR4 operatiivmälu
128GB SSD ketas, DVD-kirjutaja,
kaal 2,1kg,
Nordic asetussega Maviatuur
Microsoft Windows 10

599€ ~~499.-~~

Kuukakse alates: 17€

Sülearvuti Asus X556UQ

15,6" FHD (1920x1080) WLED matt ekraan,
Intel Core i5-7200U protsessor
nVidia GeForce GT940MX graafika
4GB DDR4 Operatiivmälu
128GB SSD + 500GB ketas
BT, HDMI, VGA, Microsoft Windows 10

799€ ~~695.-~~

Kuukakse alates: 22€

25 aastat alates 1992

Rakvere:
Müük ja hooldus
Rägavere tee 37
Tel. 322 3456
Mob. 51 30 349
rakvere@itshop.ee

Rakvere:
Jaemüük
F.G. Adoffi 11
(Kroonikeskus)
tel. 322 5410
Mob. 50 23 380
kroon@itshop.ee

Pärnu:
Müük ja hooldus
Papiinidu 5A/1
(Sillakeskus)
Tel. 443 3141
Mob. 51 01 416
parnu@itshop.ee

Tallinn:
Müük ja hooldus
Väike Paala 1
(Siemensi maja)
tel. 601 0000
Mob. 52 65 690
mustikas@itshop.ee

Jõhvi:
Müük ja hooldus
Narva mnt. 5
(Bussijaama vastas)
Tel. 335 6253
Mob. 51 77 755
johvi@itshop.ee

Tartu:
Müük ja hooldus
Turu 45B
(Sepa keskus)
tel. 731 0737
Mob. 52 25 504
tartu@itshop.ee

Viljandi:
Müük ja hooldus
Kivi 2
(Leola ärikeskus)
tel. 433 3122
Mob. 50 10 689
viljandi@itshop.ee

E POOD
24 H
www.itshop.ee
Tel. 443 3141
Mob. 50 94 085
epood@itshop.ee

eemärgil – kas ajendatuna soovist kasvada see edasi pankrotimenetluseks või lihtsalt võlgadest vabanemiseks – Lemetti sõnul saneerimine õnnestuda ei saagi.

Aastate jooksul mingit mõtteviisimutust selles, kas ettevõtjad lähevad enam saneerimise või pankroti teed, Lemetti sõnul toimunud ei ole. “Olukord oli kümme aastat tagasi suhteliselt sarnane tänasega,” tõdes ta ja lisas, et see on väga sektoripõhine.

Võrreldes varasema ajaga on on ettevõtjatel aga rohkem võimalusi, tõdes ta. “Üsna hea majandusolukord aitab kas saneerimisele kaasa või pole seda üldse vaja teha. Pigem on võimalik saada oma tegevuseks krediiti,” sõnas ta, viidates, et ka rahastamise saamiseks on variante juurde tekkinud – kunagi oli ainult pank, kelle range taktikepi järgi tingimusi seati.

Seadus vajaks nokitsemist

“Ka meie saneerimiseseadus on natuke ajale jalgu jäänud,” tõdes Lemetti. “Seal on mõningad asjad, mis erinevaid võimalusi takistavad ja selle tõttu ka nõustajad leiavad, et lihtsam on leida mõni teine tee kui hakata saneerimist tegema,” nentis ta. Nimelt ei võimalda seadus alternatiivseid saneerimiskavasid välja töötada või -meetodeid pakkuda. “Pead ühe kava välja töötama, mille järgi peab asi lõpuni välja jooksuma. Kui võlausaldajad ühele variandile nõusolekut ei anna, siis alternatiivi väljapakumise on seadusega takistatud,” tõdes Lemetti.

Küsimusele, et kui paljud saneerimise läbinud ettevõtted ka mõne aasta pärast jalga del püüvad, vastas Lemetti, et temal on läinud hästi. “Mul on olnud kolm edukat saneerimist ja need kolm ettevõtet praegu ka kenasti tegutsevad,” sõnas ta, kuid tõdes, et üks ebaõnnestumisi tuleb samuti ette.

Teine ettevõtte, mis kaks aastat tagasi lõppenud saneerimise edukalt üle on elanud ning jätkuvalt edasi töötab, on Võrumaa mööblitöötaja Wermo AS. “Meil läheb nii, et tundub, et teist korda ei ole enam vaja saneerida,” muigas Wermo ASi juhatuse liige Tiit Kolk. “Asjad arenevad ja paranevad vaikselt. Ettevõttes on nüüd uus meeskond, suuresti uus tooteportfell ning uus lähene mine müügile,” sõnas ta.

Detailidesse Kolk veel ei laskunud. “Eelistaksin kaagutada, kui meil on juba mõningad munad ka valmis. Aasta keskel me neid ei loe,” sõnas ta. Mullu ulatus ettevõtte müügitulu 2,6 miljoni euroni ja ärikasumiks saadi 61 000 eurot.

Sellest, et saneerimine polnud meelakumine ka mööblitöötajale, annab aimdust ettevõtte endise juhi Raul Vene Äripäeva maikuus ilmunud loos lausunud sõnad: “Meid sisuliselt kanti maha. Saneerimise info saamisel lõppes partneritega igasugune normaalne koostöö,” lausus ta.

POLIITIKA

Savisaar ladus oma tõe lauale

Eile päeval kutsus Edgar Savisaar kokku pressikonverentsi, mille sisu ja teemat ta ette ei teatanud. Kokku tulnutele teataski ta alustuseks, et tema plaan on avaldada see, miks ta peab oma kohtuprotsessi poliitiliseks.

“Seda, et see on poliitiline protsess, ei ole seni tõsiselt võetud, aga midagi peale poliitika te sealt ka ei leia,” ütles Savisaar. Oma jutu kinnituseks rõhutas ta, et protsess on kestnud juba kuus aastat: “Kui sellel oleks siisu olnud, poleks seda nii pikalt hoitud,” ütles Savisaar.

Rääkides oma protsessi käivitamisest, rõhutas Savisaar, et toonane riigi peaprokurör Norman Aas ja kapo juhi asetäitja Erik Heldna on tänaseks leidnud tee erasektoris se ja neid enam kohtusüsteemis ei ole. “Heldna pani kaabet kapost, kui minu kohtuprotsessi asjaolud hakkasid selguma,” rõhutas Savisaar. “Miks ta ei oodanud tulemusi ära, ma küsin.”

Kolm suurt põhjust

Savisaar väitis, et see protsess on mõjutanud poliitimaastikku – nimelt ei saa seaduslikult valitud linnapea täita oma tööülesandeid. “Toon kolm põhjust, miks mind karistatakse: esiteks, et näitasime rahvale õist sissetungi Tallinna linnavalitsusse, et see sai lindile,” loetles Savisaar ja jätkas: “Teiseks meeleavaldused riigiprokuratuuri ees ja kolmandaks filmi “Savisaare protsess”, viis seeriat, mis näitas adekvaatselt, mis toimuma hakkab ja mis peegeldas asjade käiku. Need on põhjused, miks mind karistatakse.”

Järgmisena võttis Savisaar üles tunnistajatega kauplemise teema. “Asjas on 14 tunnistajat, kellele esitati kahtlustused, et survestada neid andma ütlusi minu vastu. Kusjuures enamik

KÜSIMUS SAALIST

Kas teil on Šveitsis arve ja seal peal raha?

EDGAR SAVISAAR
Keskerakonna endine esimees

Minul?... Kas ma pean rääkima sellest, mis tulevikku puudutab või pean rääkima minevikust?

Aga tuleme selle juurde siis, kui selleks on aeg. Kui esitame tunnistusi ja asi-tõendeid.

neist on tavalised linnaametnikud ja nende sellisel viisil protsessi tirimine ei ole õige ja on põhjendamatu. Küll näitab see seda, mida tahetakse saavutada,” nentis Savisaar.

Kiusatud tunnistajad

Eraldi võttis ta jutuks tunnistajad, keda on juba üle kuulatud. Ta alustas Villu Reiljanist. “Ta kinnitas, et altkäemaksu ta ei pakkunud ja mina ei nõustunud ka millegi sellisega,” kinnitas Savisaar. “Reiljani lugu ei jõudnud kuskile.”

Ettevõtja Hillat Tederist rääkides selgitas Savisaar, et nende esimene kohtumine polnud mitte 2014. aastal, vaid varem. “Tegelikult mul oli linnapeana väga tõsine huvi taga, et Tallinna ehitataks Baltimaade kõrgeim pilvelõhkuja, mis oli detailplaneeringuga lubatud. 2012 saatsin neile kirja, et miks nad seda pilvelõhkujat ehitama ei ole asunud. Täna seni ei ole,” selgitas Savisaar ja asus klaarima erakondade toetamise teemat. “Teder ütles, et 2014 nemad ühtegi erakonda ei toeta ja mina siis selle peale ütlesin talle, et räägime siis järgmisel aastal sel teemal uuesti,” rääkis Savisaar. “Selles ei ole midagi kuritegelikku, normaalne asjade käik.”

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Kinnisvarahindadel kohati ulmeline tõusukiirus

Mustamäe linnaosas tõusis korteri keskmine ruutmeetri hind augustis 1600 euroni, mis on 15,5 protsenti rohkem kui mullu samal ajal. Üllatusena on senises staarlinnaosas Põhja-Tallinnas aastaga hinnad hoopis langenud, analüüsib kinnisvarafirma 1Partner maa-ameti statistikat.

1Partner Kinnisvara tegevdirektori Martin Vahteri sõnul tegi Mustamäe erandliku hüppe, sest sinna lisandus palju keskmisest suuremad korterelamuid.

Mustamäe vanem kahetoaline korter maksab endiselt 1400-1500 eurot ruutmeeter, mis pole muutunud, kuid uute hind on 1800-2000 ja see viib keskmise üles, lisas Vahter.

Lisatasude osatähtsus kahaneb

Lisatasu osa töötasus on aastaga vähenenud ja põhipalga osa kasvanud, selgus Palgainfo Agentuuri mais korraldatud uuringust. Möödunud aasta aprillis maksti tööga seotud lisatasu töötasust keskmiselt 21%, tänava aprillis aga 17%, teatas Palgainfo Agentuur. Lisatasude kaal on vähenenud pea kõikides ametirühmades.

▲ Nordneti juht Madis Laansalu tõdes, et just saneerimisest saadud õpetunnid on aidanud järgmisi tagasilööke palju kergemini üle elada. FOTO: ANDRAS KRALLA

KINNISVARA

Saksamaa kuumav turg pole veel mull

Seitsme aastaga on elamukinnisvara hinnad Saksamaal Deutsche Banki andmeil suures linnades tõusnud üle 60%, Münchenis isegi kahekordistunud.

127 Saksamaa linnas olid eluasemete hinnad läinud aastal vähemalt 30% ülehinnatud, tõdes juunis avaldatud valitsuse raport. Kuna aga erasektori võlakoorumus on madal, siis hinnati korrektsiooni risk sealsamas raportis väikeseks, vahendas agentuur Bloomberg.

Mulli ennetamiseks andis kantsler Angela Merkeli valitsus finantsjärelevalvele (BaFin) juunis lisavolitusi, mis võimaldavad jõulisemalt sekkuda, kui elamisvõimaluste hind ohtlikult tõuseb. Näiteks saab BaFin sundida panku laenuvõtjate karmistada, et turgu rahustada. Lisaks on elamukinnisvara

omanikel Saksamaal kalduvus vara pigem pikalt hoida ja mitte kiiresti edasi müüa, et vältida kinnisvaraga spekulatsioonide kehtestatud maksu. See on muutnud Saksamaa kinnisvaraturu stabiilsemaks ja vastupidavamaks järsule hinnalangusele, mis tabas finantskriisis näiteks Hispaania ja Lirimaa turgu.

“Neid on vähe, kes ostavad kortereid lootuses, et saavad need kiiresti ja palju kõrgema hinnaga edasi müüa,” ütles maailma ühe suurima kinnisvarafirma Savills Plc Saksamaa turu analüütik Matthias Pink.

Mõnes linnas on juba märke, et buumi hari hakkab läbi saama. Frankfurdis, Düsseldorfis ja Stuttgartis on üürihindade tõus pidurdunud. See on tavaliselt signaal, et sama juhtub varsti ka kinnisvara hindadega.

ÄRIPÄEV.EE

MAXDOOR

■ AIAD JA VÄRAVAD ■ LIPUMASTID ■

OÜ Maxdoor tegeleb 2006 aastast, aedade ja väravate müügi ja paigaldusega. Meie tootevalikusse kuuluvad nii võrk-, paneel- kui varb- ja puitaiad. Toodame ise vastavalt vajadusele nii tiib- kui liugväravaid. Meie klientideks on ehitus peatöövõtjad, ettevõtted kui ka era kliendid.

SOMMER Home Automation Lisaks pakume ajameid väravatele ja garaazustele ning erinevaid raadiotehnoloogia kasutusvõimalusi Saksa firma **Sommer** laiaast tootevalikust.

OÜ Maxdoori meeskonnal on pikaajalised kogemused erinevate piirete ja aedade ehitamisel, ehitame valmis nii roigasaia kui ka vastupidava varbaia.

Maxdoori väravad valmistatakse vastavalt kliendi soovidele, valida võib erinevate mõõtude, värvitoonide ja täidiste (laudis, võrk jne.) vahel.

Loomulikult saab Maxdoorist ka värava paigalduse.

maxdoor.ee

Maxdoor OÜ | Pärtli 1, Haljava, Jõelähtme vald, Harjumaa | tel 5663 9905 | info@maxdoor.ee

Asfalteerimistööd

+372 5566 2613
www.asfalt.ee

Teeme tööd üle Eesti!

- asfalteerime
- remondime asfaldiaugud

KIIRELT JA SOODSALT!

ergoron

VAIDLUS

Linna liiklushange jälle tupikus

Tänavu juba teine transpordiameti korraldatud Tallinna liiklusmärkide hange on peatatud, sest üks hankel osaleda soovinud ettevõtte vaidlustas hanke tingimused.

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Äripäev

Kevadel kuulutas rahandusministeerium kehtetuks kõikide Tallinna liiklusmärkide ja fooride hanke tulemuse, millega võitis selle hanke konkursile pääsenud kahest firmast kallima pakkumise teinud AS Signaal TM. Linn sätestas ise kindla kuupäeva, mil tuleb sõlmida leping hanke võitjaga, kuid selleks tähtjaks linn lepingut ei sõlminud.

Hankedokumentidest erineva sisuga hankelepingu sõlmimine ei ole aga ühelgi põhjusel seaduslik, mistõttu tuleb hankemenetlus kehtetuks tunnistada, leidis rahandusministeerium kevadel. Seega tuli linna transpordiametil korraldada järgmiseks viieks aastaks liiklusmärkide ja fooride hooldaja leidmiseks uus hange.

Vana vea vältimiseks kirjutas linn seekord hankedokumentidesse, et lepingut peaks võitja hakkama täitma alates tänava 1. septembrist, kuid see võib muutuda hankega seotud menetluste, vaidlustuste või kohtumenetluste tõttu. Praeguse vaidlustuse otsus tulebki alles 1. septembril.

Tõmmati pidurit

Vahetult enne jaanipäeva, 22. juunil saatis transpordiamet välja uue hanketeate ning pakkumuste esitamise tähtaeg oli möödunud esmaspäeval 14. augustil. Kuid hange peatati juba 10. augustil, kaks päeva varem laekunud vaidlustuse peale.

Hanketingimuste peale esitas vaidlustuse OÜ Warren Safety, istung selle arutamiseks toimus eile rahandusministeeriumi juures tegutsevas riigihangete vaidlustuskomisjonis, kes teeb oma otsuse teatavaks 1. septembril.

Tegemist on samadele omanikele kuuluva liiklustravikute maaletoomise, müügi ja paigaldamisega tegeleva ettevõttega, kellele kuulub ka kevadisel hankel Signaali ainsa konkurendina osalema pääsenud KiirWarren.KL OÜ – Tiit Ploom ja Peeter Seermaa. Lisaks neile kuulub KiirWarreni omanikerinigi ka Kimmo Liivak.

Warren Safety osanik Tiit Ploom ei soovinud teemat kommenteerida enne, kui vaidlustused on saanud lõpliku otsuse. Kui vaidlustuskomisjon Warren Safety kaebust ei rahulda, on nad Ploomi kinnitusele valmis käima läbi ka mitu kohtuastet.

Umbes kuu aja jooksul laekus riigihangete registris liiklusmärkide hanke koh-

▲ Transpordiameti korraldatud liiklusmärkide ja fooride hooldamise hange on jälle vaidlustatud ja seetõttu peatatud. FOTO: RAUL MEE

ta kokku 21 täpsustavat küsimust. Kui eelmisel hankel vastas küsimustele hankest vastutav liikluskorralduse osakonna juhataja Talvo Rüttemaa, siis nüüd suhtleb rahvaga transpordiameti jurist Urmas Tammiksaar.

Kõigepealt esitati küsimus varasemate aastate tööde mahtude kohta. Tammiksaar märkis vaid, et tööde mahud on väga erinevad ning sõltuvad Tallinna linnavolikogu eraldatavatest vahenditest ja poliitilistest otsustest. Detailsematele küsimustele ühe või teise hankesse kirja pandud toote või teenuse täpsemate andmete kohta saad küsijad üksikute eranditega alati sama vastuse – null. Seega on tegelik info tehtud tööde täpsete mahtude kohta vaid linna senisel lepingupartneril ASil Signaal.

Ameti liikluskorralduse osakonna juhataja Rüttemaa sõnul istus komisjon koos ja vaagis, milliseid andmeid esitada võiks. “Ega neid mahte pole ka Signaalil päris täpselt. Kõike pole Signaalilt ostateud. Kindlasti pole soovitud selle hankega kedagi eelistada,” ütles ta.

“Kõige värskemad andmed on seal nüüd esitatud, aga üks potentsiaalne pakkuja leiab, et seal võiks olla teised andmed. Kui ta esitab teabenõude, siis ta saab kõik need andmed, iseasi, mida ta nendega peale hakkab. Kas tal on neid andmeid vaja või küsitakse neid ainult selleks, et kellegi kallal närida? Tuleb ju anda need andmed, mille põhjal on võimalik teha reaalselt pakkumist. Kui ta leiab, et tal pole piisavalt and-

meid, ei näe ma probleemi need andmed välja anda. Need pole mingi saladus,” lausus Rüttemaa.

Konkurentidele annab see aga alust arvata, et amet on teinud hanget kokku pannes koostööd oma pikaajalise partneri Signaaliga. Sellisel seisukohal on näiteks teekatete märgistust pakkuva firma RoadWolf OÜ juht ja omanik Tarmo Sälik. “Ma ei saa aru, kuidas Signaal ja transpordiamet nii tihedat koostööd teha saavad, et töötavad välja plaani, kuidas kõiki teisi sellest hankest eemale hoida,” lausus Sälik.

“Kindlasti mitte. Kust te sellist asja võtate? Hanketingimused on koostanud komisjon. See pole kellegi enda väljamõeldis,” vastas Rüttemaa küsimusele, kas hanketingimuste koostamisel on teinud amet koostööd Signaaliga.

Uued tingimused

Aasta algul läbi kukkunud hankega võrreldes on osalemistingimused muutunud aga veelti detailsemaks. Kui varem nõudis linn, et hanketele pääsemiseks peab ettevõtte viimase kolme aasta jooksul olemas olema täitnud vähemalt ühe minimaalselt 100 000 euro väärtuses liikluskorraldusvahendite hooldamise lepingu, siis uues hankes on juba toodud välja valgusfooride ja ristmikute tüübid koos summadega, mille hooldamise või rajamise kogemust kindlate summade ulatuses nõutakse. Enam aga pole vajalik teenuste osutamise eest vastutajatel magistrikraad mehaanika või elektroonika vallas.

MIS ON MIS
AS Signaal TM

Tegeleb liikluskorraldusvahendite ja elektrooniliste liiklusseadmete ehituse-hoolduse ja müügi-giga ning teekatete märgistustöödega.

Juhatus esimees Andri Tõnsteiin.

Nõukogu liikmed Tiit Arro, Andres Peets ja Mart Mägi.

Omanik OÜ CG Invest (juh liige Tiit Arro), mis omakorda kuulub Kuproel registreeritud firmale Luce Invest Limited.

Käive 2016. aastal 5 mln eurot (2015: 3,8mln eurot) ja kasum 0,6 mln eurot, mis on pea kaks korda rohkem kui aasta varem.

Ettevõttes on 65 töötajat.

ALLIKAS: INFOPANK.EE

“Eks me õpime kogu aeg. Hankedokumentid peavad olema võimalikult selged, et ei tekiks arusaamatusi ja vaidlustusi,” ütles Rüttemaa. Näiteks kui jaanuaris nõuti, et hanke võitja peab linnaga lepingut sõlmides esitama krediidiastutuse või kindlustuselt garantiikirja 30 000 eurole, siis uues hankes on see summa kahekordistunud ja garantii peab olema 60 000 eurot.

Kui tööd jäävad tegemata, on linnal õigus tellida need kelleltki kolmandalt ja tasuda ikkagi hanke võitja kulul ning linn käiku seesama garantii. Lisaks on linnal õigus nõuda lepingupartnerilt tegemata või lohakalt tehtud töö eest 10 000eurost trahvi. Samas on pisut leebunud mitme turul tegutseja meelest ebataoline kasum nõue hankel osalemise tingimustes – kui aasta algul nõuti hankel osalemiseks vähemalt 5000eurost kasumit viimasel kolmel majandusaastal, siis uutes tingimustes on kasum nõue 1000 eurot. See küll ei muuda olukorda näiteks Eesti suurima ehitusfirma TREV-2 jaoks, kes ei saanud osaleda juba esimesel korral, kuna viimase kolme aasta jooksul on nad olnud suurte investeeringute tõttu kahjumis.

Rüttemaa sõnul langetati nõutava kasumi suurus, et laiendada pakkujate ringi, kuid kasum nõue alles jätmist pidas ta vajalikuks. “Kui sel tegevusalal juba aastaid tegutsenud ettevõtte ei suuda jõuda kasumisse, on oht, et järgmise viie aasta jooksul võib ta sattuda olukorda, kus ei suuda enam meie lepingut täita.”

KOMMENTAAR

Linn järgigu maanteeameti eeskuju

JOONAS LAKS
TREV2 rahvusvaheliste projektide müügijuh

Turuosalisena mõõname, et meile teevad muret linna liikluskorraldusteenu tellimise ümber lasuvad pinged. Meie hinnangul võiks linn käimasoleva hanke asemel korraldada konkursi lihtsal ja läbipaistval viisil, mis juba ees igasugused kahtlused kõrvaldaks.

On selge, et linna liikluskorraldusleping huvitab paljusid turul tegijaid. Leping on olnud suuremahuline ja praeguse liikluskorraldaja majandustulemused sellest lepingust tingituna väga head.

Eelmisel hankel võitnud pakkujal on ebaproportsionaalselt suur eelis teiste pak-

kujate ees, sest ta on viie aasta jooksul saanud andmeid koguda, samal ajal kui teised pakkujad peavad muude tööde arvel selle aja leidma. On selge, et pakkumise koostamise kulud ei hüvitata. Kui aga teostati minna kõiki paigaldisi vaatlema, siis tuleb arvestada, et pealiskaudsel vaatlusel võivad märkamata jääda olulised ja ka isegi ohtlikud puudused ning pakkumiseks jääva lühikese ajaga on ebamõistlik nõuda kõigilt pakkujate ekspertise tegemist kogu linna ulatuses.

Hanketingimused on hägusad ja raskendavad pakkumise esitamist ka seeläbi, et teadmata on reaalse tööde maht. Kui vaatame Tallinna transpordi-

ameti 2012. aasta hankeid, siis neist nähtub, et linnal on vabadus tellida loetelust töid oma ära nägemisel ning lõplik lepingute maksumus erineb algsest kirjeldatud maksumusest.

Hange võiks olla välja kuulutatud maanteeameti eeskuju osadena (foorid, markeermine, märgid ja muud vahendid eraldi) ning raamhankena, et linnal tekiks võimalus valida igal ajahetkel parim kvaliteetset teetööd teostamiseks. Tulevikus soovitaks linnal kaaluda ka innovatsioonihangete korraldamist, kus pakkuja ei pea piirduma hindade tabelisse toksimisega vaid saab ka reaalseid innovaatilisi lahendusi välja pakkuda.

Wiru Uks Tallinn OÜ

PROFESSIONAALSE KVALITEEDIGA:

- Ryterna garaažiüksed
- Findoor voldikuksed
- PVC-rulluksed ja kiirruulluksed
- BFT, Somfy ja GFA-Elektromaten automaatika

Müük, paigaldus, remont ja varuosad

Tel 5044 798, 5698 0540
www.wu.ee

EELARVE

Riigi kulutused joone peal

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Riigiasutused kulutasid ja investeerisid kuue kuuga 4,33 miljardi euro eest. Seda on küll 6 protsenti aastatagusest tasemest enam, ent näitajad on siiski prognoosidega kooskõlas.

Riik on omadega seni täpselt nullis – esimese poolaasta tulud olid samuti 4,33 miljardit eurot. See on 348,9 miljonit eurot ehk 8,8 protsenti jagu enam kui aasta varem, teatas rahandusministeerium.

Investeeringuteks läks kuue kuuga 162,3 miljonit eurot, sealhulgas investeerisid riigiasutused ise 136,5 miljonit eurot ja investeeringutoetusi anti 25,8 miljonit euro ulatuses. Investeeringute kogumaht kasvas aastaga 38,3 protsenti.

Raha on ülegi

Investeeringuteks planeeritud 332,7 miljonit eurost on kasutatud 41 protsenti ehk vahendeid on praegu ülegi. Muide, enam kui 300 miljoni euro suurusest summast poole annavad majandusministeeriumi eelarves olevad rahapaigutused maanteedesse, transpordi, ITsse ja muude säärasesse.

Riigiasutuste kuludest vähenesid ainsana finantskulud – kõik muud liigid nagu toetuste andmine ning tööjõu- ja majandamiskulud näitasid kasvu. Antud toetused kasvasid

**MIS ON MIS
Tähtsamad
maksutulud 2017.
aastal**

Maksutulu kokku 6,65 miljardit eurot. üle 300 miljoni euro rohkem kui 2016. aastal prognoositud
Sotsiaalmaksu laekub 2,69 miljardit eurot. 115 miljonit eurot rohkem kui 2016. aastal
Käibemaksu laekub 2,1 miljardit eurot. 165 miljonit eurot rohkem kui 2016. aastal
Aktiise laekub 1,06 miljardit eurot. 31 miljonit eurot rohkem kui 2016. aastal.

**Muud riigieelarve
tulud**

Riik saab dividenditulu riigile kuuluvatel ettevõtetel ja Riigimetsa Majandamise Keskuselt. 2017. aastaks on riigieelarves kavandatud dividenditulu 153 miljonit eurot.

9,6

miljardit eurot on tänavuse riigieelarve maht. Võrreldes aasta varasemaga kulutatakse tänavu rohkem 7,3 protsenti ehk suurusjärgus 700 miljonit eurot.

kokku 3,2 protsenti ehk 63,8 miljonit euro võrra. Aastaga on sihtfinantseeringud tegevuskuludeks kahanenud 9,2 miljonit euro ehk 4,7 protsenti võrra.

Samuti on vähenenud riigi erijuhtudel makstav sotsiaalmaks 23protsenti ehk 11,2 miljonit eurot ning töövõimetuspensionide maht 5,9 protsenti ehk 7,5 miljonit euro võrra.

Samal ajal suurenes vanaduspensionite kulu 5,5 protsenti ehk 37,2 miljonit eurot. Lisaks kasvasid peretoetused 6,8 protsenti ehk 13,5 miljonit euro võrra, millest 11 miljonit eurot moodustas vanemahüvitise kasv.

Tulemas palgatõusud

“Alates juulist on oodata toetuste mahu järsku kasvu, kui sotsiaalkindlustusamet hakkab maksuma kolme- ja enamalapseliste peredele lasterikka pere toetust lisaks olemasolevatele peretoetustele,” märkis rahandusministeerium.

Riigiasutuste tööjõukulud kasvasid 2,8 protsenti peamiselt tippspetsialistide töötasude arvelt. Nimelt näeb tänavune eelarve ette õpetajate, politseinike, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandetoetajate ning kultuuri- ja töötajate palgakasvuks ette 46 lisamiljonit.

Riigi majandamiskulud hüppasid aga koguni 13,5 protsenti jagu üles. Seejuures kasvas ku-

lu kinnistutele 7,7 miljonit euro võrra ehk 15,5 protsenti jagu. Kasvanud on 9,4 miljonit euro jagu ka kulud sotsiaalteenustele. Samuti tõusid 4 miljonit ehk 18% võrra riigiasutuste lähetuskulud ning 25 protsenti IT-kulud.

Reservid põlevad

Likviidseid finantsvarasid ehk hoiuseid ja võlakirju oli riigikassas juuni lõpu seisuga 1,16 miljardit eurot, millest likviidsusreservis oli 722,3 miljonit ning stabiliseerimisreservis 412,9 miljonit eurot.

Võrreldes eelmise aasta juuni lõpu seisuga vähenes riigikassa hallatavate likviidsete varade maht 77,5 miljonit euro võrra, tões rahandusministeerium.

Kokku on tänavuses eelarves planeeritud tulude maht koos edasiantavate tuludega 9,48 miljardit ning kulude ja investeeringute maht koos eelmisest aastast ülekantud vahenditega 9,86 miljardit eurot.

Nimelt toodi möödunud aastast avansiliselt vahendeid 2017. aastasse üle 201,8 miljonit euro ulatuses, millest 38,1 miljonit eurot moodustasid kasutamata jäänud valitsuse reservi ja 49,8 miljonit eurot välistoetuste kaasfinantseerimise vahendid.

Kuue kuuga on tulude aastaks kavandatud eelarvest täidetud 45,6 protsenti ja kulude eelarvest koos investeeringutega 43,9 protsenti.

RIIGIVISIIT

Steinmeier: Euroopa teema oli number üks

Saksamaa president Frank-Walter Steinmeier ütles eile pärast kohtumist Eesti presidenti Kersti Kaljulaidiga, et esikohal tänases omavahelises vestluses oli Euroopa teema.

“Oleme täiesti ühel nõul, et peame demokraatlikku ja liberaalset majandusmudelit kaitsma,” ütles Steinmeier ja lisas, et ei pea silmas vaid kaitset valeinfo, vaid ka Euroopa kodanike ükskõiksuse vastu. “Demokraatia elab oma kodanike osalusest,” ütles Steinmeier. “Peame hoolitsema, et see taas inimeste

teadvusesse jõuaks.” President kiitis Eesti tarmukust Euroopa Liidu eesistuja rollis ning väljendas veendumust, et Eesti jätab liidule oma pitseri. Eelkõige tulevikuteemades, nagu digitaalne majandus, kuid usutamata ka muid ELile olulisi valdkondi, nagu pagulaspoliitika ja rändeprobleemide lahendamine.

Steinmeier avaldas head meelt, et Saksamaa panust Balti riikide kaitse tagamisse Eestis nii kõrgelt hinnatakse. President Kersti Kaljulaid osutas,

et just Saksamaa on see riik Euroopas, mis kõige enam Balti riikide julgeolekusse panustab.

Täna peab Saksamaa president Tallinnas kõne, milles käsitleb Saksamaa ja Eesti muutlikku minevikku ja ühist tulevikku. Kõne toimub 23. augustil, Molotov-Ribbentropi pakti aastapäeval. Steinmeier soovib meenutada ka selle kuupäeva helgemat poolt – Balti ketti.

Pressikonverentsi küsimuste voores ütles Steinmeier vastuseks Nord Stream 2 gaasitoru puudutanud küsimusele, et

kindlasti ei tee Saksamaa midagi sellist, mis oleks vastuolus ELi õigusnormidega.

Küsimust Saksamaa endise liidukantsleri Gerhard Schröderi asumisest Rosnefti nõukogusse ei pidanud Steinmeier kommentaari vääriliseks.

Presidentid ei osanud kommenteerida, milliseks kujuneb ELi riikide kaitsekoostöö – pall on alles mängu pandud. Kaljulaidi sõnul vaatab kogu NATO murega Venemaa korraldatud suurõppust Zapad.

ÄRIPÄEV.EE

Meie sisustame sinu kontori!

Pakume nii uut kui vähekasutatud kontorimööblit

- ANTIIK
- KAPID
- KAUPLUSE SISUSTUS
- KONTORITARBED
- LAUAD
- MÖÖBLI LISATARVIKUD
- NAGID
- PEHME MÖÖBEL
- SAHTLIBOKSID
- TAHVLID
- TOOLID
- TURVA-JA HOIUKAPID
- VAHESEINAD
- VAIBAD

HEAD HINNAD!

info@ecofurni.com | www.ecofurni.com

E-Pood AVATUD 24h

OSTA AKNAD JA UKSED KODUST LAHKUMATA seicomaknad.ee

- Plastikaknad
- Puitaknad
- Puitaluiniiumaknad
- Alumiiniumaknad

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE

Kasutatud büroo- ja muu mööbel

Hinnad alates **35 €**

Hinnad alates **35 €**

Hinnad alates **35 €**

E-N 10-17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608

www.Apuneks.ee

PVC HALLIDE MÜÜK, TOOTMINE JA PAIGALDUS

FINEST HALL
www.pvc-halli.fi

Jaanus Laane 50 66 284, info@finest-hall.com

MEELERAHU

Negatiivsete mõtete peletamisel võib abi olla isegi kummipaelast

Tihti peame mõtlemist suuremalt jaolt automaatseks ja kontrollimatuks, ent tegelikult on paljud meie mõttemustrid harjumuslikud. Meil on oma mõtete üle palju suurem kontroll, kui arvame.

SIGNE RUMMO
signe.rummo@aripaev.ee

Äripäeva
raamatuklubi

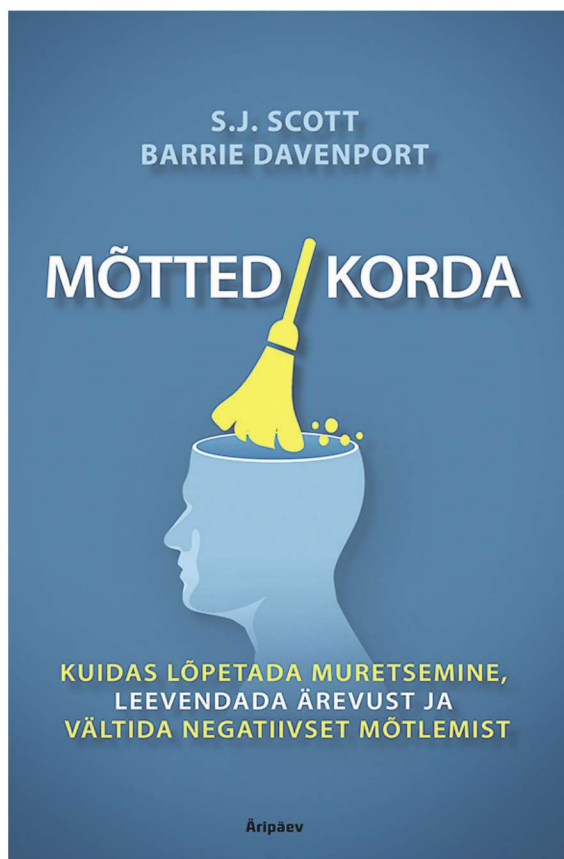

Negatiivsete mõtteid ei saa lihtsalt välja lülitada, samuti ei ole abi sellest, kui proovime neid tagasi lükata. Kuid kindlate võtete-ga saab mõtteid palju mõjutada ning parandada sellega tohutul määral oma elukvaliteeti ja rahulolu.

Ehkki mõtted on meist lahutamatud, saame olukorda tahtlikult sekkuda ja mõtteid suunata. Oma mõistust valitsedes avame ukse loovusele, inspiratsioonile ja võimetele, mis on seni taltsutamata mõtete taga varjul olnud.

Äripäeva raamatuklubi värskest ilmunud raamatus "Mõtted korda" annavad autorid Steve J. Scott ja Barrie Davenport paljude muude nõuannete kõrval juhtnööre ka selleks, kuidas negatiivsete mõtteid vältida.

» Oma mõistust valitsedes avame ukse loovusele, inspiratsioonile ja võimetele, mis on seni taltsutamata mõtete taga varjul olnud.

RAAMAT
"Mõtted korda. Kuidas lõpetada muretsemine, leevendada ärevust ja vältida negatiivset mõtlemist"

Autorid: S. J. Scott, Barrie Davenport
Ilmumisaeg: 21.08.2017
Kirjastus: Äripäev AS
Lehekülgi: 160

PANE TÄHELE

Ebamugavustunnet tekitavava mõttevoolu katkestamise nipid

1. Olge jälgija. Teadvustage oma mõtteid. Lahutage oma mina mõtetest ning jälgige, mis teie mõistuses toimub. Nõks on siin erapooletus jälgimises, mida tehes te ei mõista ühegi konkreetse mõtte üle kohut. Olge endast lihtsalt teadlik nagu oma mõtete kõrval seisev tunnistaja. Kui jälgite oma mõtteid ega kinnitu nende külge, siis võtate võimu mõtetelt ja tunnetelt, mida need tagant õhutavad.

2. Andke mõttele nimi. Teine võimalus end oma mõtetest lahutada on mõistusega tunnustada, et need pole midagi enam kui mõtted - ja mitte teie reaalsus. Näiteks, kui te mõtlete: "Ma ei saa eales seda kõike tehtud", sõnastage see mõistusega ümber lauseks "Mul on mõte, et ma ei saa eales seda kõike tehtud". See võimaldab fakti, et te ei ole oma mõtetega üks.

3. Õelge lihtsalt ei. Kui leiata end mõttelisest nõiaringist või muretsemast, siis õelge lihtsalt kõva häälega: "Seis!" (väljaütlemine võimendab katkestust) ning seejärel kujutlege, et lööte oma uitavate mõtete nina ees raske raudukse kinni.

4. Proovige kummipaelatrikki. Kandke randme ümber kummipaela. Iga kord, kui seda näete, peatuge ja märgake oma mõtteid. Kui olete negatiivse mõtlemise kүүsis, pange kummipael teie käe ümber või lööge sellega randmel õrnalt plaksu. See füüsilise tegu katkestab negatiivsete mõtete voo.

5. Tundke oma päästikuid. Tihti käivitab ülemõtlemise ja negatiivsuse mõni isik, olukord või füüsiline seisund. Pöörake tähelepanu

tavapärastele muredele ja ärevusele, mida te tihti haudute. Kas on mõni asi, mis need teie mõtetes käima tõmbab?

Kui on, siis pange need päästikud kirja, et oleksite teadlik, kui need reaktsiooni vallandavad. See teadlikkus aitab teil ennendada negatiivsete mõtete lõksu langemist.

6. Segage endale vahet. Purustage nõiaring mõne segaja abil. Tehke midagi sellist, mis köidab teie meeli, nii et negatiivsetele mõtetele ei jää enam ruumi. Sukelduge mõnesse projekti, mis nõuab keskendumist ja mõttejõudu. Kui seisate autoga ummikus või ootate järjekorras, võtke mõttes korrustustabel läbi või püüdke mõnd luuletust meelde tuletada.

ALLIKAS: STEVE J. SCOTT JA BARRIE DAVENPORT "MÕTTED KORDA"

TASUB TEADA

Vaimsest prügist vabaks, rahu ja mõistlikkus asemele

Raamatu "Mõtted korda" eesmärk on õpetada selliseid harjumusi, tegutsemist ja meelelaadi, mis aitavad vaimsest prügist lahti saada, nii et see ei takista elamast tähendusrikast elu. Praktiliste meetodite abil on võimalik mõtted endale allutada ning teha mõistuses rohkem ruumi rahule ja õnnele. Te hakkate tegema selget vahet, mis on elus kõige täht-

sam, mis ei teeni enam teie eesmärke ja kuidas te tahate elada. Raamat on tulvil harjutusi, mis avaldavad meelelaadile positiivset mõju. See ei anna lihtsalt üldisõnalisi soovitusi, vaid pakub praktilisi teaduspõhiseid tegevusjuhiseid. Raamatust saab teada: - mis on vaimse korralageduse neli peamist põhjust;

- kuidas kõik oma negatiivsed mõtted ümber raamistada; - kuidas lasta lahti minevikust ja halbade suhetest; - kuidas saada lahti ärevust põhjustavatest segajatest ja asjade edasilükkamisest; - kuidas ühendada oma eesmärgid kirkedega.

ALLIKAS: ÄRIPÄEVA RAAMATUKLUBI

Plastmo®
Disainitud põhjamaistesse oludesse

Soodsa hinnaga
vihmaveesüsteem põhjamaisesse kliimasse – **Plastmo!**

Liimitavad ühendused, 100% korrosioonikindel, tehase garantii 25 aastat. Lai värvivalik

Küsi pakkumist: www.plastmo.ee ☎ 688 94 39

HEINZBAU

Põllumajandushoonete projekteerimine ja ehitus

- Laudad
- Hoidlad
- Kuivatid
- Laohooned

OÜ Heinzbau, Õpetaja 9a, Tartu 51003, www.heinzbau.ee

VALUUTA

Naelsterling heitleb euroga

ARTUR ERIK LINDMAA
artur-erik.lindmaa@aripaev.ee

Naelsterling langes eelmisel nädalal seitsme aasta madalaimale tasemele võrreldes euroga, kuid mõne analüütiku sõnul naela langus jätkub, kuni vahetustase jõuab euroga vähemalt üks ühele, kirjutas The Wall Street Journal.

Nael on dollari suhtes tõusnud 2017. aastal 4% ehk nael on väärt pea 1,3 dollarit. See-eest võrreldes euroga on kuningriigi valuuta nõrgenenud rohkem kui 6%. Praegune naela vahetuskurs on 1,09 euro tasemel.

Kuigi naelsterlingi liikumist dollari suhtes kajastatakse meedias rohkem, on liikumine euro suhtes tänu majanduslikule seotusele Euroopa Liiduga kuningriigi majanduse jaoks olulisem.

HSBC analüütik David Bloom ootab, et nii euro kui ka naelsterling kaupleb aasta lõpuks 1,20 dollari tasemel. Morgan Stanley analüütikud näevad aga naela kurssi aasta lõpuks langevas alla euro.

Alles kaks aastat tagasi kauples euro naelsterlingi suhtes ajalooliselt pea madalaimal tasemel, kui Euroopa Keskpanga kvantitatiivse lõdvendamise programm kogus hoogu ning Inglismaa keskpangalt oodati intressimäärade tõstmist.

Alates 2015. aasta suvest on euro tõusnud naela suhtes 25%, millele on kaasa aidanud Ühendkuningriigi referendum ning eurotsooni tugevnenud majandus.

Ootus, et Inglismaa keskpang tõstab intressimäärasid tänu kasvanud inflatsioonile, on hääbumas. See-eest valmistuvad investorid Euroopa Keskpanga võlakirjade tagasiostu-programmi koomale tõmbamiseks.

Sellest hoolimata ei nõustu kõik analüütikud suurpanka-

VALUUTA

Vabalangus alates Brexitist

GBP/EUR

ALLIKAS: BLOOMBERG

de prognoosiga, et naela ja euro vahetuskurs muutub üks ühele. Näiteks eeldab osa analüütikuid, et euro langeb võrdsele tasemele hoopis dollariga ega tõuse üle praegusest 1,17 dollari tasemest.

Eurol on naelale tugev mõju

Naela nõrgenemisel euro suhtes on tugev mõju kuningriigi majandusele tänu geograafilisele lähedusele ja seotud kaubandusele Euroopa Liiduga. Euroala moodustab 47,6% Inglismaa keskpanga naelsterlingi kehtiva vahetuskursi indeksist, samal ajal kui dollaril on see 19,4%.

Kehtiv vahetuskursi indeks on näitaja, mis võrdub kaubanduspartnerite inflatsiooni ja kodumaise inflatsiooni suhte ning nominaalsete vahetuskursside indeksite kaalutud geomeetrilise keskmisega. Seega toob naela nõrgenemine euro suhtes kaasa suurema reaktsiooni imporditud inflatsiooni suhtes, sest suurem osa ostetud kaupu ja teenuseid Ühendkuningriigist väljastpool on denomineeritud eurodes ja dollarites.

TULEVIK

USA ühiskond on ülimalt lõhestunud

Riskifondijuht Ray Dalio ennustab USA-le konflikte.

"Mulle näib, et me oleme praegu majanduslikult ning sotsiaalselt sama lõhestunud, kui me olime aastal 1937. Sellisel ajal on nii sisemised kui ka välimised konfliktid kerged tulema, populism tekkima, demokraatiad võivad ohtu sattuda ning isegi sõda võib puhkeda. Ma ei ütle, et seekord asjad nii halvaks lähevad," tõdes Dalia ja tuletas meelde, et siis tüüris maailm sõja suunas.

Poliitiline olukord on Dalio sõnul USAs ärev: Trumpi tegevus on pannud nii investoreid kui ka inimesi muretsema, aktiivsed näivad olevat oma tipu saavutanud ning lisaks on mitmel pool USA tänavatel protestid. "Võitlus elu ja surma peale on tõenäolisem kui leppimine," sedastas ta.

USA SKT on sel aastal tõusnud 1,9% võrra ning kolmandas kvartalis peaks prognoosi järgi tõusma 3,8% jagu.

PILLE IVASK

LÜHIDALT

Bigbanki laenuportfell kasvas üle 10 protsendi

Tarbimisaenudele keskendunud Bigbanki laenuportfell kasvas tänava esimese poolaastaga 38,9 miljoni euro võrra ehk 10,7%. Teise kvartali kasv oli 16,9 miljonit eurot ehk 4,4%. "Bigbanki strateegia keskendub madalama krediidiriskiga klientidele, mistõttu oleme langetanud laenude intressimäärasid," ütles Bigbanki juhatuse esimees Kaido Saar. "Seetõttu on intressitulul kasvutempo madalam kui laenuportfellil, kuid ka laenukahjud on väiksemad."

Bigbanki kontserni kasum oli teises kvartalis 5,1 miljonit eurot, eelmise aasta teise kvartali sama näitaja oli 2,9 miljonit eurot. Võrreldes mullu sama perioodiga on puhaskasum suurenenud 2,2 miljoni euro võrra ehk 75,1%. Selle aasta esimese 6 kuu kasum oli 8,2 miljonit eurot, mis on 34% suurem kui aasta varem.

KARDINAD

DISAIN JA ÕMBLEMINE, HEA KANGAVALIK, PIMENDAVAD KARDINAD,
ROOMA- JA PRANTSUSE KARDINAD, PANEELID
RULOOD, RIBAKARDINAD, VOLDIKKARDINAD, KARDINAPUUD
MÕÕTMINE JA PAIGALDUS

Külastage e-poodi:

WWW.ALBATROSTEXTILE.EE

Kardinasalong "Albatros Textile"
Viimsi kaubanduskeskus
Randvere 6, Haabneeme

Tel: +372 5309 9005
+372 7736 363

MASU

Kriis muutis kapitali paiksemaks

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Kümne aastat tagasi vallandunud globaalne finantskriis on jätnud armid majandusele ja poliitikale ning mõjutanud ka kapitali liikumist üle riigipiiride, kirjutas Financial Times.

Raha hulk, mis riigipiire ületas, oli läinud aastal vaid kolmandik 2007. aasta summadest, näitab mõttekoja McKinsey Global Institute värske analüüs.

Pangad investeerivad vähem koduturult kaugemale, mis eriti tuntavalt on juhtunud Euroopas, ning välismaale minevad investeringud on rohkem pikaajalised. Viimane paraku ei tähenda investeerimist uute tehaste ehitamiseks või osaluste omandamiseks suure potentsiaaliga turul tegutsevatesse firmadesse. Pigem täheldavad majanduseksperdid negatiivset ja

ebatervet trendi, kus rahvusvahelised suurfirmad otsivad eelkõige soodsamat maksukliimat ja riigid püüavad seda pakkuda.

"Kui te arvate, et välismaised otseinvesteeringud voalavad Luksemburgi selleks, et tehaseid ehitada, siis te eksite," ütles IMFi peaökonomist Maurice Obstfeld. Suure osa sellest moodustab kasumite kantimine.

Obstfeldi sõnul hindab IMF globaalse finantsüsteemi seis stabiilsemaks, mis ei tähenda, et kõik oleks hästi. Näiteks on mitmed arenevad riigid muret tekitavalt palju laenu võtnud, kuna intressimäärad on olnud väga madalad.

Aastal 2007 ületas riigipiire 12,4 triljonit dollarit võrreldes 4,3 triljoni dollariga aastal 2016. Kümne aasta taguseid mahte keegi siiski taga ei ihka, kirjutas FT.

KOMMENTAAR**Hiinlasele tuleb kallit müüa**

E-kaubanduse hoogustumine on ülemaailmne megatrend, aga Eesti pole siin paraku esirinnas.

Arvestades Eesti eeldusi, on siin ehk päris kiire arenguhüppe võimalusi. Eesti elanikud kasutavad e-kaubanduse võimalusi üha rohkem. Statistikaameti andmetel näiteks suurenes aprillis-mais posti või interneti teel kaupu müüvate kaupluste müügitulu – nende müük kasvas aastaga 32%, samal ajal kui jaekaupluste müügitulu suurenes keskmiselt 6%. Viimaste andmete kohaselt on Eesti elanike hulk, kes interneti kaudu midagi on ostnud, kasvanud juba 65%ni, kuid see maht jääb siiski oluliselt alla ka lähinaabritele Rootsile ja Soomele ja isegi näiteks Prantsusmaale. Seega on võimalusi rohkemaks.

Hiinas on aga e-ostlejaid peagi miljard. Hiina on väga suur turg ning sinna tuleks üritada Eestis toodetud kaupu müüa. See pole kindlasti lihtne, aga ka mitte võimatu.

Keeruline, aga võimalik

Oluline takistus ettevõtjate ja klientide vahelise kontakti loomisel on keelebarjäär. Kui soovida Hiina tarbijale midagi müüa, tuleb seda teha ikkagi hiinakeelses keskkonnas. Eestis e-kaubanduse kanaleid arendavad ettevõtted pole sellele küigi palju jõuavapanu pööranud.

Hiinast jõuavad pakid Eestisse väga kiiresti ja logistiliselt on seda Omniva kaasabil võimalik tulemuslikult korraldada ilmselt ka vastupidises suunas. Rongiga jõuavad kaubad Euroopast Hiinasse ja vastupidi umbes kahe nädalaga, laevaga võib kuluda ka kolm korda kauem. Lennukiga saab kiiresti – mõne päevaga. Ehkki transpordi kiirus on oluline, on e-kaubanduses erakordselt oluline ka kauba kohaletoimetamise hind.

Kui eestlased eelistavad enamasti ostude eest tasuda pangalaenu või krediitkaardiga, siis Hiinas on jõudsalt populaarsust kogunud digitaalseid rahakotid, näiteks Alipay või näiteks WeChat Pay.

Eesti tootjatel on väga raske konkureerida märksa odavamate Hiina toodetega. Kuid Hiinas, nagu ka Eestis, tellitakse praegu üha rohkem soodsalt Hiinas toodetud kaupade kõrval ka tuntud rahvusvaheliste tootjate kvaliteetseid originaalkaupi ja teenuseid. Seda peaks silmas pidades ka piiriülese e-kaubanduse arendamisel Hiinaga – me ei peagi üritama konkureerida odavate kaupade segmendis. Meie märk Hiina turul on piltlikult väljendudes ikka Esteloni kõlar, Stigo jalgratas või Estonia klaver – ehk hea ja kvaliteetne ning mitte sugugi odav toode.

MARTEN KOKK
Eesti suursaadik Hiinas

Meie märk Hiina turul võiks olla Esteloni kõlar, Stigo jalgratas ja Estonia klaver ehk kvaliteetne ja mitte sugugi odav toode.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetuse:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111

Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105

Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid. Äripäev veebis: www.aripaev.ee Trükk AS Kroonpress

Toimetust võtab endale õiguse kirju ja kaastoid vajaduse korral lühendada. Toimetust kaastoid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN**Metsa kasvatataksegi ju raiumiseks**

Viimased uudised Riigimetsa Majandamise Keskusest (RMK) räägivad, justkui oleks loodusseini jäle ninapidi veetud. Kaitse alla oli lubatud anda 30 000 hektarit salu- ja laanemetsi, need aga olevat ammu maha raiutud ja tänaseks on alles vaid raiesmikud.

Aga mis loom see saatana sigitatud RMK siis ikkagi öieti on? Ei midagi üleloomulikku. RMK metsad on peamiselt need metsad, mis Eesti Vabariik sadakonna aasta eest baltisaksa parunitelt natsionaliseeris. Pisut ka endisi kroonumetsi.

Veel enne olid parunid üle paarisaja aasta oma metsi majandanud, lähtudes sellest, et seal saada just puidutulu. Vastupidiselt laialt levinud eksiarmusele eestlasel nendes metsadesse eriti asja ei olnud, kui nad just seal tööd või oma teo päevi ei pidanud tegema. Neid põliseid metsaalasid, 700 000–800 000 hektarit on viimase paarisaja aasta jooksul väidetavalt küllaltki intensiivselt eksploateeritud. Metsi raiuti, istutati, hooldati ning harvendati, ja kui mets küpses sai, algas ring otsast peale. Mõisnikud olid kõvad puiduärikad!

Eesti Vabariigi algusaastail oli riigimetsa osa ligi 80% kogu Eesti metsamaast. Praegu on Eestis metsamaad kokku 2,312 miljonit hektarit, millest RMK haldusalas olev osa on 1,056 hektarit ehk siis 46%. Metsamaa suurenemine on toimunud peamiselt põllumajandusliku maa metsastumise arvel. RMKgi on suurendanud oma pindala tagastamata jäänud maade arvel.

Kasvatati puidu saamiseks

Enne teist maailmasõda oli Eestis sadakond riigimetsakonda, kus kasvatati metsa puidutulu saamiseks. Sama põhimõtte kehtis ka nõukogude

MART ERIK
metsaettevõtja

„Metsi raiuti, istutati, hooldati ja harvendati. Mõisnikud olid kõvad puiduärikad!“

ajal. Siis kuulusid need metsad enam-vähem samas mahus nõndanimetatud riiklikku metsafondi ehk siis allusid Moskvale. Iga kümne aasta tagant tehti metskonnas uus metsakorraldus, selle järgi koostati metsamajanduslike tööde plaan iga metsaerialduse kohta ning kaubeldi nende tööde tegemiseks Moskvast raha. Ja jälle: kui mets oli küps, siis raiuti see maha. Teeäärseid metsad olid, muide, siiski kaitse all ja põhjus oli rangelt salajane – kui tuleb sõda, siis on vaenlase rünnaku eest tee pealt inimestel kohe hea metsa varjuda. Aga veelgi salajasem põhjus oli hoopis see, et pimeduse kätte all suuremaid vägesid läände liigutada ja päeva ajal peidus olla.

Eesmärk: saada tulu

Muide, parunitelt ei võetud metsi niisama käest ära – neile anti kompensatsiooniks metsadest suures koguses niinimetatud parunilanke, mille eest saadud rahaga said nad elus edasi minna. Riigi alguse majanduskaoses tehti raieid sellises koguses, mis ületas mitu korda metsade aastast juurdekasvu.

Kahekümnendate aastate alguses saadi kord majja ja kogu sõdadevaheline aeg kulus selleks, et metsi taastada ja samas ikka ja jälle – anda riigile korralikku puidutulu. Tallinnas toodeti Ülemiste joogijärve kaldal tselluloosi ja praeguse Stockmanni kohal oli paberivabrik number 2. Korsten praegugi veel püsti.

Sajandi alguses töötas Pärnus hiiglaslik Waldhofi tselluloosivabrik, mille seadmed 1915. aastal Permi evakueeriti ja hooned õhiti.

Kohe pärast Eesti okupeerimist alustati taas suurte raiete. Näiteks Väätša metskonnas tehti 1941. aastal nõukogude

võimu korraldusel lageraieid, aga olude sunnil vedasid puidu välja saksalased, kes selle läbi saagisid ja laud kuivama panid. Pärast sõda järgmine võim võttis sama saematerjali ja viis selle Leningradi taastamiseks. Kastre metskonnas NSV Liidu Riikliku Kaitsekomitee korraldusel raiutud palgid saeti Tartus ja läksid Harkovi linna taastamiseks, küttepuut aga veeres rongiga Leningradi. Järjekordne üleraie oli teoks saanud, mida siis asusid heastama metsamajandajatele alluvad metskonnad.

Käisin hiljuti oma vanaisa poolt Kastre metskonnas rajatud metsi vaatamas. Need on väga ilusad ja täiesti õige aeg oleks neid, muide, juba ka raiuma hakata.

Tuleme nüüd alguse juurde tagasi. Ei maksa unustada, et RMK poolt kaitse alla anda lubatud metsad on majandusmetsad, mis olidki riigi jaoks parima tulu saamiseks mõeldud. Kui otsida RMK metsade hulgast selliseid alasid, mida inimkäsi puutunud pole, siis inimesed tuleb kokku vaid mõni tuhat hektarit. Just parimad salu- ja laanemetsad on viimase paarisaja aasta jooksul olnud korduvalt lagedad.

Lähenevad valimised on andnud populistide kätte RMK näol suurepärase kondi, ja annaks taevane isa, et nad ikka ka võimule pääseksid. Mustikate ja seentega võiks siis kinni maksta kodanikupalga, saaks pensionäridele pensionilisa, haiged ravitud ning mets ja maa meile tagasi.

Aga enne valimisi tasuks käia Järvselja ürgmetsas – seal on täiesti korralik laudtee maantee ääres. Otse autost pääseb peale. Võib-olla siis vaatate Haapsalust või mujalt Tallinna sõites ka pisut teise pilguga raielange, mis teede ääres silma hakkavad.

VASTUKAJA**Ka lahtisele uksele tuleb koputada**

Õigusdoktorant Seili Suder kirjutab 21. augusti Äripäevas, et tööandjad peaksid hoiduma töötajate ja töötajate taustakontrollist sotsiaalmeedias.

Tunnistan üles: ka mina teen taustauuringuid. Saan nimelt mõnikord sõbrakutseid täiesti tundmatutelt. Ükski seadus ei keela mul sõbrakandidaadi tausta kontrollida. Andmekaitse eeskirjad erasfääris toimuvale ei kehti.

Teisisi on, kui tööandja kontrollib töötajate või töötajate tausta. Siis andmekaitse eeskirjad ei kehtivad. Isikuandmed võivad internetiavarustes avalikult hõljuda. Kuid ikka peab nende majandustegevuses (sh töösuhetes) kasutamiseks olema õiguslik alus.

Seadus nõuab taustakontrolli eeskätt riigitoel. Töölepingutes sotsiaalmeediat katvad taustakontrolli sätteid ei ole mitmel põhjusel praktikas levinud.

VILJAR PEEP
andmekaitse inspektsiooni peadirektor

„On raske leida töökohata, kus usaldusväärsus ja muud isikuomadused poleks olulised.“

Nõusolek on aga kehtiv, kui ta on vabatahtlik ja konkreetne. Nõusolek lihtsalt guugeldamiseks pole konkreetne. Rääkimata sellest, et töötajalt konkursil osalemiseks nõutud nõusolek ei ole eelduslikult vaba tahte avaldus. Seega: tegeliku elus saab internetis taustakontrolli tegemise aluseks olla tööpakkujate õigustatud huvi, mis konkreetset juhul kaalub üles töötajate eraelu riive.

Euroopa andmekaitseasutuste töörühma 08.06.2017 ühisarvamuses öeldakse, et tu-

leb hinnata, kui vajalik on sotsiaalmeedia info konkreetse töökoha puhul. Töörühma liikmena nendin enesekriitiliselt, et see sõnastus on ähmane.

Raske kontrollida

Ehk polnud klassikalise konveieritöö juures oluline, kes konveieri ääres seisja inimesena oli – peaasi, et tegi päev otsa ühesugust liigutust. Kuid tänapäeval on raske leida töökohata, kus usaldusväärsus ja muud isikuomadused poleks olulised. Seda, et vajalikke omadusi võib aidata välja selgitada internetis olev info, on hea tahtmise korral lihtne põhjendada.

Seda, mida töötajate kohta internetiavarustes leiti ja kuidas see valikut mõjutas, on enamasti raske kontrollida. Välja tuleb see eeskätt siis, kui seda töötajale öeldakse. Leitav põhjal tööle võtmist saab muidugi vaidlustada. Kuid vaidlemisest mõistlikum

on olla sotsiaalmeedias hoolikas ja mitte avaldada liiga isiklikku ja halba varju heitvat infot enda ega teiste kohta. Seda, mis avalikku küberruumi veeb, on raske tagasi saada.

Tööandja peab aga seadustega pahuksisse mineku ja vaidluste vältimiseks arvestama, et töötajale tuleb eelnevalt teada anda, mis andmeid tema kohta koguma hakatakse; ta peab oskama ka põhjendada, miks see info on konkreetse töökoha puhul vajalik; samuti tuleb töötajale teada anda, mis andmeid tema kohta tegelikult koguti.

Need on seaduse nõuded, mis kaitsevad nii töötajat kui ka tööpakkujat. Läbipaistvad värbamisreeglid hoivavad ära nuhkimiskahtlusi. Internetist leitu pole suure usaldusväärusega. Töötajate vastuväited aitavad leida ebatõde – näiteks nimekahtluse kohta käiv teave.

LOE PIKEMALT ÄRIPÄEVA VEEBIST

JUHTKIRI

Tallinna börsil jagub põnevust paljudele

Tallinna börsilt leiab nii tublisid kasvuettevõtteid, korralikke dividendimaksjaid kui ka riskantseid firmasid.

Tänases kaaneloos kirjutame Tallinna börsifirmadest, kus paremate tulemuste kõrval kaunistab pilti rida üllatusi. Äripäeva hinnangul on Tallinna börs saanud sisse elu, millest paari aasta eest julgesime vaid unistada. Tulevik paistab korraga põnev ja võimalusterohke.

On kasvuettevõtteid, dividendimaksjaid ja riskantseid leide. Võimalus on valida strateegiana nii ühe neist valdkondadest või hajutada portfelli kasvu, dividendide ja riski vahel.

Kuid see pole kaugeltki kõik. Juba ta-sub veidi raha kõrvale panna, sest peagi on börsile oodata mitut uut tegijat.

Agalustame algusest: üllatavad kasvavad. Üks on kindlasti Indrek Kasela juhitud PRFoods. Eesti börsil pole kunagi varem olnud firmat, mis müüb osa oma ärist ning seejärel ehitab ostudega üles uue. Just nii on sündinud PRFoodsiga.

Kui pärast Premia müüki tundus Andrey Beskhamelnitsky Food Unionile, et vaid kalatööstusele toetuv firma lahkuks börsilt ning huvi firma vastu kahanes olematuks, siis investeerimispankur Kasela suutis üllatada. Ta liitis lühike aja PRFoodsi külge Šoti ja Soome konkurendi ning plaanib hoobilt kasvada 100 miljoni euro-

se käibega ettevõtteks. Muidugi peidab tehing rida riske, aga veelgi rohkem võimalusi. Ettevõtte aktsia on kuu aja tõusnud ligi 30 protsenti.

Maagiline käibepiir

Teine kasvaja, keda jälgida või kellele panustada, on Harju Elekter, kes samamoodi soovib käibe kasvatada maagilise 100 miljoni euroni. Väga edukalt eelkõige Soome turule laienuvad tööstusettevõtte ajab samal ajal ka kõrvalärisid, sh kinnisvaras. Näiteks osteti Soomes kinnisvarafirma ning suudeti Eestisse laienema meelitada mehaaniliste ja elektrooniliste komponentide tootja Stera Group, kes toob siia juhtmekoide tootmise ja laiendab siinset tootmispinda ligi kaks korda.

Kuid see pole kõik – tulusa investeeringu tõttu PKCSse ning aktsiate väljaostu tõttu sai firma ligi 26 miljonit eurot, millele investeerigute abil rakendust leida. Muu hulgas on firma teinud ka hulljulgeid investeeriguid idufirmasse, näiteks kümne protsendi suurune osalus superkondensaatorite tootjafirmas Skeleton Technologies Group OÜ. Aktsia hind on aasta algusest kerkinud üle 70 protsendi.

Kasvajatest võib esile tuua veel LHV, mis

laieneb tasakaalukalt ja stabiilselt. Tõsi, aktsia hind on sööstnud kõrgustesse, alates IPOst on see kallinenud kahe kolmandiku võrra.

Huvitav on ka Tallink, mis on ühtaegu nii dividendimaksja kui ka potentsiaalse ülevõtu ja sellega kaasneva preemia valguses magus investeering. Dividendimaksjatest tasub silma peal hoida veel OEG-l ja Tallinna Kaubamajal. Endiselt võiks olla radaril ka ehitusettevõtteid, mis ikka veel ootavad euroraha saabumist.

Dividendiaksiast riskisektorisse on nihkunud Tallinna Vesi, kes endiselt ootab kohtulahendit. Kuna selle tulemus on ettearvatu, siis on ka firmale panustamine kui mündi vise – ei tea, kas tuleb kull või kiri.

Riskiultimad investorid leiavad börsilt ka näiteks Baltika, mille edusse firmasse aina rohkem raha laenavad investorid pärast pikki ja raskeid aastaid ometi usuvad. Seda rida saab jätkata.

Nii ei paistagi sellest nurgast valik kesine, seda enam, et lähima aasta jooksul on börsiga lubanud liituda vähemalt kaks firmat, Tallinna Sadam ja Enefit Taastuvenergia. Juttu on olnud Inbanki ja Tavid plaanist. See võib olla alles uhke loo algus.

REPLIIK

Isamaalised kapsad ja kurgid, EÜSi lipuke küljes

Eesti Üliõpilaste Seltsi müstilne aura oligi tuhmuma hakanud: Eesti Rahva Muuseumi tüüriiv Tõnis Lukas ja muuseumi avalike suhete juht Kaarel Tarand kaunistasid seda vastaste sinimustvalgetega.

Kultuuriministeeriumi tellitud audit näitab, et Lukas ja Tarand tellisid muuseumile Eesti lipu meeneid sellelt samalt EÜSilt, mille liikmed nad ise olid. Tarand on EÜSi liige praegugi, aga Lukas tänase seisuga enam mitte. Tema väljaastumise lugu ja täpne kuupäev oleksid huvitavad: äkki

VILJA KISLER
ajakirjanik

» Huvide konflikte tasub isegi siis vältida, kui kõne all on igavene isamaaline kasvustöö.

oli põhjus suuremgi kui mingid EÜSilt tellitud lipukesed? 8124 euro eest lippe ja muid vidinaid on siiski kommiraha kõigi nende summade kõrval, millega ERM majandab.

Lukas vastutab tippjuhi-na muidugi nii lipukeste kui ka kõigi teiste küsitavuste eest, mida ministeeriumi audit päevalgele toob, aga pikantsemaski olukorras on Kaarel Tarand. Tema on ühtlasi erakondade rahastamise järelevalve komisjoni aseesimees ja armastatud korruptsioonitaunija, kes enne valimisi eeldata-

vasti taas mitmeski kanalis sõltumatu eksperdina sõna saab.

Ajaloolaseharidusega Lukas kuulutab Eesti Päevalehes auditit kommenteerides, et rahvuslike organisatsioonide EÜSi ja ERMi koostöö isamaalise kasvatusel alal jätkub igavesti. Sellega äkki keegi ülearu vaidlema ei kipugi, aga kapsad ja kurgid peavad muuseumi kõõgis ikka kõik arvel olema, olgu nad eestimaised või Brüsseli omad. Huvide konflikte tasub aga isegi siis vältida, kui kõne all on igavene isamaaline kasvustöö.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kas turg kasvab või kahaneb?

Saatest saab teada, kuidas muutub turg ehk tarbijaskond: kus tuleb eestlasi juurde, kus jääb vähemaks. Sellest räägivad vestlusringis Tartu ülikooli rahvastikuteadlane Mare Ainsaar ja EBSi rahvusvahelise koostöö projektor Toomas Danneberg.

► Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

15,5

protsenti rohkem kui eelmisel aastal samal ajal maksab korteri ruutmeeter Tallinnas Mustamäel. Augustis tõusis sealse korteri ruutmeetri hind 1600 eurole.

UCRENT

ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELGID | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE

RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS

tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

◀ Kuna nafta hind jääb ilmselt pikaks ajaks surve alla, ei tohiks ka autokütuse hind eriti tõusta.

FOTO: EPA

TOORAINETURG

Nafta hinnaralli laseb end veel oodata

Ajal, kui toorained kallinevad, on nafta hind hoopis taanduma hakanud. Suurim põhjus on Ameerika Ühendriikide naftatootmise kasv, mis peaks lähiaastatel nafta hinna kiire tõusu välistama.

MAIT KRAUN
kaasaator

na sünkroonis," ütles Swedbanki peaökonomist Tõnu Mertsina. "Samas on metallide koondindeks tõusnud viimasel ajal nafta hinnast kiiremini."

USA tootjad kasutavad olukorda ära

Brenti toornafta hind on tänavu langenud umbes 8 protsenti, 52,14 dollarile barrelist. WTI toornafta on odavnend 11 protsenti, 47,77 dollarile barrelist.

Tõsi, juulikuistest põhjast on nafta välja tulnud, aga pikaajalist tõusu oodata ei ole, sest USA kildanafta tootjad reageerivad hinna tõusule pakkumise suurendamisega. "Ootame, et nafta hind viie aasta perspektiivis suurt tõusu ei tee," ütles LHV privaatpankanduse portfelli haldur Kaius Kiivramees.

"Nafta- ja metallihindade muutused on pikemas vaates omavahel tugevasti seotud – nende tõusud ja langused käivad üs-

Nafta mahajäämise põhjusena tõi Mertsina välja OPECi tootmismahu kerge kasvu (vaatamata tootmiskärbete kokkuleppele) ja USA kildanafta toodangu järsu suurenemise. Viimane hoiab naftavarud suurend ning pidurdab võimalikku hinnatõusu. "Selle tõttu ei tohiks nafta hind lähema paari aasta jooksul oluliselt kasvada, mis omakorda pidurdab inflatsiooni kiirenemist."

Citigroupi uuringute juht Ed Morse ütles augusti keskel Bloombergile, et USA kildanafta tootjad teevad OPECile ära. Naftakartell suutis tootmiskärbete kokkuleppega tootmist kärpida, aga organisatsiooni rii-

gid kaotavad käivet ning taoline seis pole pikaajaliselt jätkusuutlik. Tema sõnul hakkavad Ameerika Ühendriikide tootjad madala hinnaga harjuma.

Ka SEB finantsturgude riskinõustaja Kristofer Vähi nentis, et OPECi ja teiste naftariikide lepe on globaalselt varusid küll vähendanud, aga sellise tegevusega kaotavad nad USA tootjatele turuosa.

Turujõudude vastu ei saa

USA kütusevarud on suurenenud ning üleriigiline tootmine purustab uusi rekordeid. 13. augusti seisuga suurenes seal naftatootmine nädala lõikes 79 000 barreli võrra, 9,5 miljonile barrelile päevas.

"USA parimate kildanafta tootjate tootmiskulu on umbes 40 dollari juures barreli kohta või kohati isegi alla," ütles Kiivramees. "Seetõttu on raske näha, et pikemas plaanis tõuseks nafta hind jäädavalt üle 55–60 dollari."

Kiivramehe sõnul on OPECil nüüd ees väga rasked valikud, sest nafta hinda tootmisvõimsuse kärbetega kõrgel hoides aitavad nad USA kildanafta tootjatel pakkumist suurendada. See survestab aga omakorda hindu, sest lõpuks määravad hinna turujõud nõudluse ja pakkumisega.

Naftakartell on järgmise paari kuu jook-

sul sunnitud need rasked valikud ära tegema. Sel nädalal toimunud OPECi kohtumisel teatas Kuveidi naftaminister, et novembri kohtumisel tuleb lauale ka võimalik tootmiskärbete kaotamine.

Tootmiskärbete kaotamine tähendaks seda, et nafta hind satub järsu surve alla, sest ülepakkumist ei piiraks enam miski. Samas tasub märkida, et viimaste kuude OPECi kohtumistel pole julgema otsuseid vastu võetud ning turule need nii palju enam korda ei lähe.

"Elmine kohtumine, mis toimus selle kuu alguses, polnud eriline sündmus. OPECiga seotud uudised jätvad investoreid viimasel ajal külmaks, sest naftakartell on viimastel kuudel väga ebaefektiivne," ütles igapäevase tururaporti Sevens Reporti koostaja Tyler Richey MarketWatchile.

Lepet on riigid viimasel ajal ka kehvasti täitnud. Rahvusvahelise Energiaagentuuri andmetest selgub, et juulis langes leppe täitmine seni madalaima, 75 protsendi peale.

OPECi naftatootmine kasvas juulis (juuniga võrreldes) 90 000 barreli võrra, 33 miljonile barrelile päevas. Juunis ulatus päevane tootmine 32,91 miljonile barrelile ja mais 32,44 miljonile barrelile. Tootmine on kasvanud juba kolm kuud järjest. OPEC

A Äripäeva Akadeemia

21.09–13.10.17
Kestus: 4 päeva

Asso Laido
Mihkel Reinsalu
Irina Altin-Smirnov

Erakliendile 429 € (km-ga 514,80 €)
Äriklendile 799 € (km-ga 958,80 €)

Reklaamimüügi kool

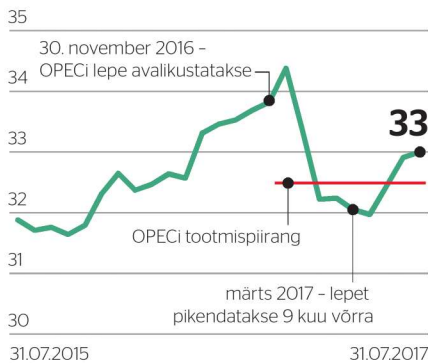
Kuidas kindlustada kõrgelt tasustatud töökoht reklaamimüügis?

STATISTIKA

OPECi tootmine juulis selle aasta kõrgeimal tasemel

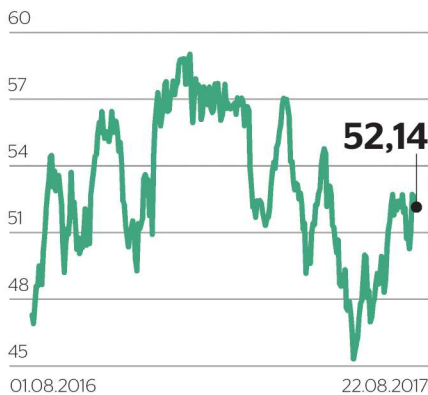
mln barrelit päeva kohta

HIND

Brenti toornafta hind on juuni põhjast välja roninud

USD/barrel

ALLIKAS: BLOOMBERG

on seadnud omale tootmispiiranguks 32,5 miljonit barrelit päevas.

Hinda toetavad faktorid

Kuigi USA naftatootmine on viimasel ajal tublisti kasvanud, siis naftavarud kahanevad ja töös puurtornide arv väheneb. USA naftavarud vähenesid üle-eelmisel nädalal 466,5 miljonile barrelile, mis on madalaim tase alates 2016. aasta jaanuarist.

Lisaks sellele teatas eelmisel reedel naftateenuste ettevõtte Baker Hughes, et töös USA nafta puurtornide arv vähenes eelmisel nädalal viie võrra, 763-le. See võib tähendada, et USA naftatootmise kasv aeglustub.

San Francisco Föderaalreserv avalikustas aga raporti, milles kirjutati, et Hiina nõudluse kasv võib nafta hinna viia 2025. aastaks tagasi 100 dollarile barrelist. Sel nädalal on see aidanud naftal veidi kallineda.

Keskpikas perspektiivis nafta hind suurt ei muutu ja selle nädala alguse hinnatõus on küllaltki tähtsusetu. "Üldiselt liigub turg praegu külgsuunas ning 50 dollari tase on jätkuvalt takistuseks," ütles Tyler Richey, kes viitab WTI toornafta hinnale.

Richey sõnul on turgudele kõige tähtsamad praegu OPECi lahkkelid ja USA naftatootmise stabiilne kasv. Need kaks faktorit määravad turu põhisuuna.

TEHING

Investor sunnib BHP Billitoni naftaärist loobuma

Maailma suurim kaevandusfirma võib teha 10 miljardi dollari suuruse hüdteingu: aktivistinvestor Paul Singer survestab kontserni naftaharust loobuma.

Välismeedia andmetel võib BHP Billiton loobuda oma kildanaftaärist ja seda eelkõige USAs.

Selle põhjuseks peetakse liiga väikest tulusust: kui naftabarrel maksis 100 dollari ringis, oli tegu tulusa äri, kuid nüüd ei ole investorid kuluka projektiga rahul. Kuigi möödunud aastal olid kaevandus-

10

miljardit dollarit võib olla BHP Billitoni kildaäri müügi maht.

8

protsenti on tänava Brenti toornafta hind langenud.

MIS ON MIS OPECi tootmiskärbete kokkulepe

OPECi liikmed ja 10 muud naftariiki, kelle hulka kuulub ka Venemaa, leppisid eelmise aasta novembris kokku, et kollektiivselt alandatakse naftatootmist kokku 1,8 miljoni barrelit võrra päevas.

Organisatsioon lootas, et see vähendab globaalset ülepakkumist ja tõstab hindu. Selle aasta suvel pikendati lepet 2018. aasta märtsini.

ÜKS KÜSIMUS Mis paneks hinnad tõusma?

KRISTOFER VÄHI SEB finantsturgude riskinõustaja

Jätksuutlikult kõrgemaks nafta hinnaks peaks jõudma mitu tegurit.

Globaalsed varud peavad veel tunduvalt vähenema ja tootjad tõeliselt tundma madalast hinnast tingitud vähest investeringute survet. Selleks võib aga minna mitu aastat.

KOMMENTAAR Miks nafta hind langeb?

KRISTOFER VÄHI SEB finantsturgude riskinõustaja

Ekki tugevast majandusest ja langevast dollarist peaks võitma ka nafta, mängib rolli ka üksikute toorainete nõudluse ja pakkumise.

Esiteks on nafta hind langustrendis (tehnilist pilti vaadates). Teiseks on pikka aega kestnud madalate hindade periood paisutanud ülemaailmsed varud suureks. Vähe-magi hinnatõusu korral on paljud huvitatud varude turule müümisest, mis piirab tõusupotentsiaali.

Kolmandaks USA kildanafta toodangu agressiivne suurendamine. Valmis on puuritid hulk puurkaevusid, mida pole veel käima pandud. Ka sealt on hinnatõusu korral oodata kohest pakkumise kasvu.

HINNATÕUS

Analüütikud: algamas on kullaralli

Kulla ning nafta hinna omavahelist suhet võrreldes selgub, et kullaralli võib olla alles algamas.

Viimane kuu on olnud USA ning tegelikult kogu maailma poliitika väga tormiline, mistõttu on loogiline, et kullafutuurid on kerkinud viimase üheksa kuu tippu.

Analüütikud vaatlevad üsna sageli aga kulla ning nafta hinna omavahelist suhet ning sellisel juhul näib, et esimese hinda hakkab märkimisväärselt kerkima. Ja teistpidi vaadates: kui kulla hind kerkib, siis geopo-

11

protsendi võrra on kulla hind tänava tõusnud.

liitlised pinged peaksid veelgi suureneva.

Agentuur Bloomberg kirjutab, et kulla hind on tänava tõusnud 11% võrra, 1294,40 dollarile untsist. See-eest toornafta hind on 10% jagu kukkunud. Praeguse seisuga peaks kulla ja nafta hinna muutuse vaheline suhe veelgi suureneva ning seda kuni 34kuulise tsükli lõpuni.

Miller Tabak & Co strateeg Matt Maley märkis, et kulla hind on 1300 dollari lähedal ja ületades selle psühholoogilise piiri, võib hind veelgi tõusta.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeurige pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijäägil
Danske Bank	kontakteeurige pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeurige pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpananganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojärgil. Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com

DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037

Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

21.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,62	1,62	1,62	2,33	2,16	2,87	3,81	4,05	720 382 285
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,42	1,63	1,55	3,21	3,55	88 439 091
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,37	-0,49	-1,48	1,40	2,13	64 720 174
Pensionifond XL, EUR	1,43	1,43	1,43	2,73	3,13	4,72	4,59	4,92	125 561 772
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,91	-0,37	-0,78	1,40	2,21	20 774 280
Täiendav Pensionifond, EUR	1,66	1,67	1,67	2,88	4,45	6,55	6,25	6,30	14 021 446
LHV Pensionifond Indeks	0,67	0,67	0,67	-	-0,09	-	-	-	5 520 007
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,68	0,68	0,68	-	2,46	-	-	-	1 018 043
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,58	-0,78	-1,34	0,23	1,06	537 904
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,54	11,65	11,65	-	2,76	3,18	-9,75	8,04	11 488 858,91
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,14	10,25	10,25	-	8,17	17,59	7,56	5,10	3 745 403,78
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,48	6,55	6,55	-	8,17	17,59	7,56	5,10	-

Nordea Pensions Estonia

21.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	1,11	1,11	1,11	6,03	0,36	2,84	2,82	3,99	214 552 045,55
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,95	0,95	0,95	9,15	-0,43	4,84	4,08	5,04	29 200 013,00
Nordea Pensionifond B, EUR	0,99	0,99	0,99	3,74	0,76	0,66	1,73	2,66	23 897 136,47
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,02	0,26	-1,47	1,15	1,83	13 387 187,65
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,47	1,50	1,48	12,15	-1,25	7,04	5	6,54	10 671 299,71
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,20	0,38	0,37	2,21	2,87	2 388 395,61

Trigon Asset Management

21.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Trigon Balti Fond C, EUR	21,72	22,49	22,05	7,37	15,58	22,04	18,81	12,91	5 095 076,75
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	34,34	35,56	34,87	11,57	25,19	37,15	10,92	13,23	157 667 680,69
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,43	23,23	22,77	21,51	-8,42	22,74	10,27	2,02	8 941 610,73

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee

Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111, tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maakerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Mõelgem hästi väiksest

On üks nipp, mis ei aita üksnes parandada finantsseisu, vaid tuleb kasuks teisteski eluvaldkondades.

Saladus on lihtsamast lihtsam: tuleb mõelda väikseid mõtteid, teha väikseid tegusid ja lahendada väikseid probleeme. "Sissetulekute 50% säästmine, investeerimine, finantsvabadus, fundamentaalanalüüs, miljon, krahh ja kriis..." Tean omast käest, et see kõik kõlab alustavale investorile suurelt ja hirmutavalt.

Arvan, et just esmapilgul keeruline terminoloogia ja saavutamatu paistvad eesmärgid on põhjus, miks suur hulk nutikaid inimesi endiselt finantsturgudel eemale hoiab ning õndsalt meel panga- hoiusel raha inflatsiooni pureda jätab.

Kui mõtleks väiksemalt?

50% säästmise asemel tuleks alustaval investoril katsuda säästa 50 eurot, finantsvabaduse asemel tasuks keskenduda sellele, kuidas saaks ostetud kas või üksainus aktsia ning miljoni asemel võiks mõelda sellele, kuidas investeerida esimese 1000.

See sama tõde kehtib mujalgi. Selle asemel, et hakata päevapealt maratoni jooksmas, tasub jooksusussid jalga panna eesmärgiga joosta üks staadionisirge ning selle asemel, et päevas terve majandusaastaaruanne või raamat läbi lugeda, mak- sab seada eesmärgiks lugeda üksainus lehekülg.

Olen oma ihusilmaga näinud, kui võimsalt selline mõtlemine toimib. Asja võti peitub selles, et sääraastes naeruväär- selt väikestes sammudes pole midagi hirmuäratavat ega suurejoonelist ning need lõhuvad suurepäraselt psühholoogilise barjääri, mis oluliste tegevuste alustamise ikka ja jälle niivõrd vaevavalt muudab.

Inimesed kipuvad mõtlema elust kui lõputust maratonest, ehkki tegelikult saavutame olulised eesmärgid hoopis sprintides. On tarvis vaid üht mõõdukat pingutust, kui juba võtabki sõber harjumus jär- je üle ning see ei tähenda sugugi enda igapäevast rebestamist ning tohutut mõtte- tööd. Investeerimine on sohtupärane näide. Mul tuli omal ajal Microsofti, Leroy,

» Kui oma raha on juba mangu pandud, siis leian end justkui nõiaväel ettevõtte käekäigul silma peal hoidmas ning see pole mingi vaev.

investor Toomas

ALUSTAVA INVESTORI KOOLITUS Investor Toomase börsiakadeemia: investeerimise tööriistad

Toimub 4. novembril. Koolitus on suunatud alustavale investorile, kes on teinud või tegemas esimesi samme ning sooviks investeerimise hõlbustamiseks kasutada ka professionaalile sobivaid tööriistu.

Koolituse eesmärk on muuta koolituse läbinute jaoks investeerimisotsuste tegemine lihtsamaks ning vähem aeganõudvaks, kasutades erinevaid tööriistu nii investeerimisideede leidmisel kui ka investeringute analüüsil.

Koolitajad on Tõnn Talpsepp ja Tarvo Vaarmets, Kristjan Liivamägi ja investor Toomas.

Täpsem info ja päevakava: pood.aripaev.ee

Apple'i või mistahes muu minu portfelli kuuluva aktsia soetamiseks teha mõningane eeltöö ja langetada investeerimisotsus. Kas nüüd möödub kõik minu ärkvelolekutunnid nende ja teiste ettevõtete aruannetes näpuga järe ajades? Sugugi mitte.

Väike vaev tasub ennast ära

Kui oma raha on juba mangu pandud, siis leian end justkui nõiaväel ettevõtte käekäigul silma peal hoidmas ning see pole mingi vaev. Aeg möödub, pusletükke lisandub juurde ja ühel hetkel ongi esmapilgul hoomamatult keerulisest ärist ees üsna adekvaatne pilt. Vaeva oli tarvis näha vaid korra.

Elu on näidanud, et viit meetrit jooksmas minnes jookseme lõpuks ikka paar kilomeetrit, 50 eurot säästes avastame peagi, et suudame säästa 100, ühte aktsiat ostma minnes ostame siiski 10 ning ettevõtte majandusaasta aruannet või väärt kirjandust sirvides avastame end üsna pea ootamatult viimaselt leheküljelt.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetuse, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL Kuidas läheb Toomase investeringutel? päevane muutus

+0,17%

väärtus 288 581,90 eurot
51% aktsiad / 43% raha / 6% võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	2,48
Statoil	1,80
Apple	1,27
Microsoft	1,02
Baltic Horizon Fund	0,74
Ryanair	0,59
Berkshire Hathaway B-aktsia	0,36
Apranga	0
Tallink	0
Leroy Seafood	-0,19
Olympic EG	-0,53

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustasu oli 14,13 eurot.

Müüs: 11. mail 210 Leroy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustasu oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

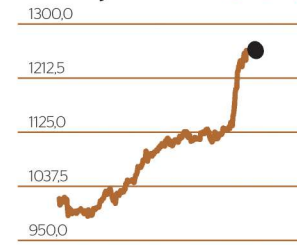
Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1256,81 -0,02% ▼

perioodi kõrgeim 1259,11
perioodi madalaim 993,78

RAHA

Tesla võlakirjad languses

Tesla võlakirjad on langenud kümme päeva pärast väljaandmist 2%, kuna investoritel on Tesla tulevikust vastakad arvamused, kirjutas The Wall Street Journal. Ettevõtte müüs 11. augustil 1,8 miljardi dollari eest võlakirju, et saada raha Model 3 tootmiseks. Tesla kasutas ära investorite janu suurema tootlusega võlakirjade järele ning müüs võlga 5,3% aastatootlusega ehk 3 protsendipunkti suurema tootlusega kui samaväärsete Föderaalreservi võlakirjade oma. Mitme investorit sõnul on võlakirjade ostmine kaheldava väärtusega, kuna ettevõtte on siiani kahjumis ning on drastiliselt suurendanud kulutusi, et läbi murda kapitalimahukal autoturul. Võlakirjade hind on kukkunud 97,75 dollarile, tõstes tootluse 5,65 protsendile MarketAxessi andmetel. Tesla võlakirjad olid MarketAxessi andmetel esmaspäeval enimkaubeldud rämps- võlakirjad, mille käive ulatas 92 miljoni dollarini.

PANE TÄHELE

Staarinvestor Paul Singer survestab BHP Billitoni müüma kuni 10 miljardi eest kildanaftaari.

Euroopa börsid murdsid toorainehindade toel välja kolmepäevasest langustsüklis.

Saksamaa, Prantsusmaa ja Itaalia tahavad, et EL takistaks kohalike firmade ülevõtmist väliskapitali poolt.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 22.08

USD	
Nafta IPE, bbl	52,24
Nafta NYMEX, bbl	48,28
Mootoribensiin, t	547,25
Diislikütus, t	478,75
Kerge kütteõli, t	464,00
Masoot (1% väävel), t	309,50
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,893

Põllumajandus 22.08

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	127,05
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	374,00
Kakao NYBOT, USD/t	1908,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	139,00
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	366,75

Värvilised metallid 21.08

USD/t	
Alumiinium LME	2089
Vask LME	6490
Plii LME	2412
Nikkel LME	10790
Tina LME	20300
Tsink LME	3121

Väärismetallid 22.08

USD/unts, unts = 31,105 g	
Kuld COMEX	1289,04
Plaatina NYMEX	982,83
Palladium NYMEX	932,34
Hõbe COMEX	17,08

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,483
Bulgaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,846
Hongkongi dollar	HKD	9,202
India rupia	INR	75,439
Jaapani jeen	JPY	128,170
Kanada dollar	CAD	1,482
Korea won	KRW	1339,540
Norra kroon	NOK	9,290
Poola zlott	PLN	4,274
Rumeenia leu	RON	4,585

Euroopa Keskpank

Singapuri dollar	SGD	1,602
Suurbritannia nael	GBP	0,913
Sveitsi frank	CHF	1,136
Taani kroon	DKK	7,437
Tai baat	THB	39,111
Tšehhi kroon	CZK	26,086
Türgi liir	TRY	4,124
Ungari forint	HUF	303,430
USA dollar	USD	1,176

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

BÖRS

Tallinn 22.08

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,430	2,88	7 148	-	-8,1%	0,88	0,7%
Baltika	0,283	0,00	934	-	-1,2%	2,49	0,0%
Ekspress Grupp	1,340	0,00	#	9,1	9,1%	0,83	4,5%
Harju Elekter	4,230	0,95	1 685	2,7	47,1%	1,28	4,3%
LHV Group	11,600	0,00	47 733	15,5	21,0%	3,26	1,3%
Merko Ehitus	9,500	-1,04	6 526	22,4	6,1%	1,38	4,3%
Nordecon	1,250	-0,79	5 138	23,3	5,1%	1,18	7,2%
Olympic EG	1,870	-0,53	37 147	9,0	29,0%	2,61	5,3%
PRFoods	0,517	0,39	9 128	45,7	1,9%	0,88	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,360	0,00	-	-	-2,7%	1,54	0,0%
Silvano FG	2,770	1,09	22 755	11,0	22,8%	2,52	7,2%
Skano Group	0,540	-9,40	3 014	-	-23,0%	0,54	0,0%
Tallink Grupp	1,110	0,00	365 856	17,2	5,3%	0,92	2,7%
Tallinna Vesi	12,500	0,81	22 251	11,1	23,8%	2,64	4,3%
Tln Kaubamaja	9,600	-0,21	28 308	15,2	15,4%	2,34	6,6%
Trigon PD	0,600	-3,23	12	-	-2,1%	1,12	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,360	0,74	68	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emettevõtja osa põhjal

Riia 22.08

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	9,21	0,22	6,3	0,7	-
Latvijas Gaze	9,20	0,44	23,2	1,1	-
Olainfarm	11,40	0,88	13,2	1,6	-
SAF Tehnika	6,75	3,85	12,9	1,7	-

Helsingi 22.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,77	0,89	19,3	4,5	2,4
Citycon	2,24	-0,44	16,0	0,9	6,2
Elisa Comm.	36,00	0,42	18,3	6,5	4,2
Finnair	9,32	0,76	-	1,8	-
Fortum	14,92	0,34	34,7	1,0	-
HKScan	3,09	0,65	-	0,4	5,2
Kesko	44,95	-0,11	26,4	2,2	4,4
Neste Oil	34,89	0,20	-	2,3	3,7
Nokia	5,27	0,86	-	1,7	-
Ovi	32,06	6,16	17,8	3,3	2,3
PKC Group	23,55	-3,56	36,181	3,6	-
Stockmann	6,55	0,69	-	0,5	-
Stora Enso	11,44	0,44	-	1,6	-
UPM Kymmene	22,67	0,98	-	1,5	4,2
YIT	7,17	0,00	119,5	1,7	3,1

Vilnius 22.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,76	0,00	-	3,1	5,8
Invalda	4,700	1,08	-	-	-
Linas Agro	0,720	0,56	32,4	0,7	-
Panevezio Statybos	1,260	0,80	-	0,6	-
Siauliu Bankas	0,590	-0,17	2,8	1,4	-
Snaige	0,319	0,00	-	0,6	-

EUR/SEK ▲
9,5443

EUR/RUB ▼
69,3481

Arco Vara ▲
+2,88%

Skano Group ▼
-9,40%

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor